

društvo za sonaraven razvoj
Association for Sustainable Development

Priročnik za prenos Direktive o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti

Priročnik za prenos Direktive o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti

Avtorji: European Coalition for Corporate Justice, Clean Clothes Campaign International Office, European Center for Constitutional and Human Rights, Frank Bold, Oxfam, CIDSE, Anti-Slavery International, Friends of the Earth Europe

Drugi sodelujoči: ShareAction, Business and Human Rights Resource Center, Global Witness

/ Vsebina

	Povzetek	/4
1	Uvod	/6
1.1	Kaj je Direktiva o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti (CSDDD)	/6
1.2	Kaj je postopek prenosa	/7
1.3	Zakaj je pomembno, da si prizadevamo za velikopotezen prenos	/8
1.4	Kaj lahko organizacije civilne družbe storijo med postopkom prenosa	/8
2	Struktura in ključni pojmi direktive CSDDD	/11
2.1	Struktura direktive CSDDD	/11
2.2	Minimalna in maksimalna uskladitev	/15
3	Osebo in normativno področje uporabe in področje uporabe v zvezi z vrednostno verigo	/17
3.1	Podjetja, ki jih zajema direktiva CSDDD	/17
3.2	Vsebinsko področje uporabe CSDDD	/20
3.2.1	Ključne prednostne naloge za prenos	/21
3.2.2	Negativni vpliv na okolje	/29
3.3	Kateri deli vrednostne verige so zajeti	/32
4	Obveznosti podjetij v skladu s CSDDD	/36
4.1	Kaj je obvezni skrbni pregled človekovih pravic in okolja (HREDD)	/36
4.2	Vključitev skrbnega pregleda v politike podjetij	/37
4.3	Opredelevanje tveganj in določitev prednostnih nalog	/37
4.3.1	Prepoznavanje – člen 8	/38
4.3.2	Določitev prednostnih nalog – člen 9	/39
4.4	Preprečevanje morebitnih škodljivih vplivov in odpravljanje dejanskih vplivov	/40
4.4.1	Vključenost podjetja v škodljive vplive	/40
4.4.2	Preprečevanje škodljivih vplivov	/43
4.4.3	Odprava dejanskih vplivov	/43
4.4.4	Ustrezni ukrepi na podlagi obeh členov	/43
4.4.5	Odgovorno prenehanje sodelovanja	/44
4.5	Odpravljanje negativnih vplivov	/46
4.6	Smiselno sodelovanje z deležniki	/47
4.7	Mehanizem obveščanja in pritožbeni postopek	/50
4.8	Spremljanje	/51
4.9	Sporočanje	/52
4.10	Vloga industrije, večdeležniških pobud in revizij s strani tretjih oseb v okviru direktive CSDDD	/53
4.10.1	Pobude industrije ali večdeležniške pobude	/53
4.10.2	Preveritelji, ki so tretje osebe	/54
4.11	Načrti za podnebni prehod	/55
5	Izvrševanje	/58
5.1	Upravna izvršba	/58
5.1.1	Narava in status nadzornih organov	/58
5.1.2	Vloga in pristojnosti nadzornih organov	/59
5.1.3	Posredovanje utemeljenih pomislekov nadzornemu organu	/60
5.1.4	Kazni na podlagi CSDDD	/61
5.2	Civilna odgovornost	/63

/ Povzetek

Direktiva o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti (CSDDD) predstavlja pomemben napredek pri predpisovanju odgovornega ravnanja podjetij v Evropski uniji (EU) in zunaj nje. Ta vodnik, ki ga je razvila koalicija organizacij civilne družbe, je namenjen pomoči drugim organizacijam civilne družbe pri podpiranju prenosa in izvajanja direktive CSDDD v državah članicah Evropske unije (EU) ter zagotavljanju velikopoteznega in učinkovitega uresničevanja ciljev direktive.

Ključne prednostne naloge v zvezi s prenosom:

/ Zagotavljanje kakovostnega skrbnega pregleda ne zgolj formalno izpolnjevanje obveznosti

- Zagotoviti, da so ustrezni ukrepi, ki jih izvajajo podjetja, učinkoviti in sorazmerni z verjetnostjo in resnostjo vplivov, ki naj bi jih obravnavali, ter da so podjetju smiselno na voljo.
- Okrepiti odgovornost in nadzor nad preverjanjem s strani tretjih strani in večdeležniških pobud.

/ Usklajevanje obveznosti z mednarodnimi standardi

- Zagotoviti je treba široko osebno področje uporabe.
- Zagotoviti je treba, da se obveznosti skrbnega pregleda razširijo na vse ustrezne dele vrednostne verige, vključno z dejavnostmi na nižjih stopnjah proizvodne verige in s finančnimi storitvami, ter uskladijo z mednarodnimi standardi.
- Odpraviti pogoje v zvezi z vsebinskim področjem uporabe, ki opredeljujejo vplive na človekove pravice, in uskladiti okoljski obseg z mednarodnimi normami, kot je Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).

/ Vključitev skrbnega pregleda v redne poslovne procese

- Zahtevati, da podjetja vključijo odgovornosti skrbnega pregleda v svoje politike in sisteme upravljanja, vključno z zahtevo po odobritvi s strani višjega vodstva.

/ Učinkovito vključevanje pravic in deležnikov

- Zagotoviti, da podjetja dajejo prednost neposrednemu sodelovanju predvsem z lokalnimi imetniki pravic in deležniki, na katere (potencialno) vplivajo njihove dejavnosti. Zgodnje in stalno sodelovanje bo omogočilo, da se pravice in pomisleki deležnikov obravnavajo preventivno, ne reaktivno.
- Zagotoviti je treba, da bodo podjetja poleg poročanja in formalnega sodelovanja z deležniki pri izvajanju obveznosti skrbnega pregleda in podnebnih obveznosti neposredno komunicirala z deležniki.

/ Viri za nadzorne organe

- Zagotoviti je treba, da bodo imeli nacionalni organi ustrezna sredstva, usposobljenost in pooblastila za učinkovito izvajanje direktive.

/ Učinkovit dostop do pravnega varstva

- Obrnitev dokaznega bremena v civilnih tožbah v okviru direktive CSDDD. Ko žrtve predložijo verodostojne dokaze o škodi, povezani s poslovanjem podjetja, mora podjetje dokazati, da je sprejelo ustrezne ukrepe skrbnega pregleda za preprečitev, ublažitev ali odpravo posledic. V nasprotnem primeru določite jasne pogoje, da bodo lahko nacionalni sodniki odredili razkritje dokazov, ki so v izključni pristojnosti podjetja.
- Zagotovi je treba razumne roke za vložitev zahtevkov na podlagi direktive CSDDD in izvajati ustrezne ukrepe pravne pomoči zaradi visokih stroškov in zapletenosti nadenacionalnih civilnih sodnih postopkov.
- Določiti je treba razumne pogoje za nacionalne sindikate, nevladne organizacije (NVO) in institucije za človekove pravice, katerih osnovno poslanstvo je varstvo človekovih pravic ali okolja, da lahko zastopajo žrtve na sodišču.

Uspešen prenos in izvajanje CSDDD sta ključnega pomena za reševanje dolgotrajnih vprašanj človekovih pravic in okoljskih zlorab, povezanih s podjetji. Z aktivnim sodelovanjem v postopku prenosa lahko organizacije civilne družbe pomagajo zagotoviti, da bo direktiva v celoti izkoristila svoj potencial pri spodbujanju odgovornih poslovnih praks ter varstvu človekovih pravic in okolja.

1 Uvod

1.1 Kaj je Direktiva o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti (CSDDD)

Direktiva o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti (CSDDD) je zakonodaja EU, ki zelo velikim podjetjem s sedežem v EU in/ali delovanjem na trgu EU nalaga obveznosti na področju človekovih pravic, okolja in podnebja. Kot direktiva določa cilje, ki jih morajo ¹države članice EU² doseči, ter splošni okvir, kako naj to storijo. Države članice morajo v postopku, imenovanem »prenos«, sprejeti potrebne izvedbene ukrepe, vključno s sprejetjem nacionalne zakonodaje, z namenom izpolnitve ciljev direktive. Države članice ohranjajo določeno prožnost in diskrecijsko pravico, da določijo, kako je treba te cilje doseči na nacionalni ravni, ob upoštevanju minimalnih zahtev iz direktive.

Ukrepi za prenos direktive CSDDD bodo prisilili podjetja, ki so zajeta v področju uporabe, da obravnavajo morebitne in dejanske negativne vplive na človekove pravice in okolje, ki so se pojavili ali bi se lahko pojavili pri njihovem poslovanju, pa tudi pri poslovanju njihovih hčerinskih družb in poslovnih partnerjev. Tovrstne obveznosti vključujejo prepoznavanje, preprečevanje, odpravljanje, blaženje in popravilo negativnih vplivov. Obveznost javnega obveščanja o politikah, procesih, dejavnostih in rezultatih skrbnega pregleda velja za večino podjetij,³ zajetih v Direktivi o poročanju podjetij glede trajnosti (CSRD)⁴. Direktiva CSDDD pa od podjetij zahteva tudi, da sprejmejo in uresničijo načrte za podnebni prehod, s čimer bi zagotovila skladnost svojih poslovnih modelov in strategij s ciljem 1,5 °C iz Pariškega sporazuma in ciljem EU, da do leta 2050 doseže podnebno nevtralnost.

Način, na katerega morajo podjetja obravnavati morebitne in dejanske negativne vplive pri svojem poslovanju ter poslovanju svojih podružnic in vrednostne verige (direktiva CSDDD uporablja pojem »veriga dejavnosti«), obsega izvajanje skrbnega pregleda človekovih pravic in okolja (HREDD). Ukrepi in pristop skrbnega pregleda iz direktive temeljijo na obstoječih mednarodnih okvirih, ki jih določajo Vodilna načela Združenih narodov o podjetništvu in človekovih pravicah (UNGP), Smernice OECD za večnacionalne družbe za odgovorno poslovno ravnanje⁵

1 Glej [Direktiva 2024/1760 z dne 13. junija 2024 o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti](#), Člen 1.

2 Pa tudi članice Evropskega gospodarskega prostora (EGP), in sicer Islandija, Lihtenštajn in Norveška.

3 Za podjetja, za katera ne velja Direktive o poročanju podjetij glede trajnosti (CSRD), je Komisija pooblaščenca, da uvede podobna pravila.

4 Za več informacij o Direktivi o poročanju podjetij glede trajnosti glej https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

5 Smernice OECD so bile prvič predstavljene leta 1976, posodobitev iz leta 2011 pa je zagotovila uskladitev z Vodilnimi načeli Združenih narodov o podjetništvu in človekovih pravicah (UNGP). Nazadnje so bile posodobljene leta 2023.

(Smernice OECD) in sorodne smernice ter Tristranska deklaracija o načelih večnacionalnih podjetij (Deklaracija o večnacionalnih podjetjih) in socialne politike Mednarodne organizacije dela (MOD). Medtem ko so številni elementi direktive osnovani na podlagi teh mednarodnih instrumentov, pa CSDDD včasih uporablja drugačen pristop.

Pomembno je, da zgoraj navedeni instrumenti zagotavljajo nezavezujoče smernice za odgovorno ravnanje podjetij ter spodbujajo, a zakonsko ne zahtevajo, da ta upoštevajo njihova priporočila. Toda izkazalo se je, da multinacionalke pogosto niso ustrezno ocenile in obravnavale svojih vplivov na človekove pravice in okolje v okviru takšnih prostovoljnih mednarodnih okvirov. Ta neuspeh je mogoče pripisati pomanjkanju zavezujočih mehanizmov izvajanja, kar vodi v nedosledno uresničevanje in odgovornost. Zato je Komisija EU leta 2022 predstavila predlog direktive CSDDD, s katerim je vzpostavila skupen obvezen okvir skrbnega pregleda človekovih pravic po vsej EU.

Direktiva od držav članic tudi zahteva, da vzpostavijo sistem upravnega nadzora za spremljanje in sankcioniranje skladnosti z zakonodajo ter ureditev civilne odgovornosti za primere, ko neizpolnjevanje obveznosti povzroči škodo.

1.2 Kaj je postopek prenosa

Prenos je postopek, s katerim države članice EU v svoje nacionalne pravne ureditve vključijo direktive EU. Opozoriti je treba, da se direktive EU lahko prenesejo ne le z običajno zakonodajo, temveč tudi z vsemi drugimi regulativnimi ukrepi, ki so na voljo na nacionalni ravni, med drugim z uredbami, odloki in upravnimi predpisi. Države članice morajo zahteve iz te direktive prenesti v dveh letih po njeni objavi v Uradnem listu EU, torej do 26. julija 2026.⁶

Evropska komisija je kot »varuhinja evropskih pogodb« odgovorna za spremljanje postopka prenosa vseh direktive v vseh državah članicah EU. Evropska komisija spremlja prenos, da bi preverila, ali se izvaja pravočasno in pravilno ter tako zagotavlja doseganje ciljev iz direktive. V okviru te naloge Komisija preverja, ali so bile vse določbe direktive pravilno prenesene in ali so nacionalni ukrepi skladni z minimalnimi standardi, ki jih vsebuje.

Če država članica ne sprejme nacionalnih ukrepov, sprejme ukrepe, ki niso primerni za doseganje ciljev direktive, ali ne upošteva roka za prenos, lahko Komisija pri Sodišču Evropske unije začne postopek za ugotavljanje kršitev. Če Sodišče odloči v korist Komisije, je zadevna država članica pravno zavezana k spoštovanju njegove odločitve. Če tega ne stori, ji je naložena kazen.

Prenos direktive CSDDD je dodatno opredeljen v členu 4 direktive, ki govori o stopnji harmonizacije in pojasnjuje, katere določbe CSDDD morajo države članice prenesti natančno in katere določbe lahko zaostrijo (glej oddelek 2.3).

6 Člen 37(1) CSDDD

1.3 Zakaj je pomembno, da si prizadevamo za velikopotezen prenos

Direktiva CSDDD je pomemben korak naprej pri zagotavljanju odgovornega ravnanja podjetij v EU in zunaj nje, saj obravnava nekatera vprašanja, zaradi katerih so se desetletja nadaljevale zlorabe človekovih pravic in okolja, povezane s podjetji. Za doseganje njenih ciljev je bistvenega pomena, da se direktiva pravilno prenese v nacionalno zakonodajo.

Hkrati je pomembno, da so nacionalni ukrepi za prenos ambicioznejši od minimalnih standardov, določenih v Direktivi, na primer s povečanjem števila podjetij, ki jih zajema, z izrecno razširitvijo na pokrivanje nižjih ravni vrednostne verige ali krepitev določb o dostopu do pravnega varstva. To bi zagotovilo večjo usklajenost z veljavnimi mednarodnimi standardi o podjetništvu in človekovih pravicah.⁷ Te norme temeljijo na globalnem soglasju med državami in so bile oblikovane v sodelovanju s podjetji, sindikati in civilno družbo. Večja usklajenost z mednarodnimi standardi lahko zagotovi večji učinek direktive, saj bolje varuje delavce, ljudi, skupnosti in okolje pred zlorabami ter tako pomaga državam članicam EU pri izpolnjevanju njihovih posebnih obveznosti in zavez. Večja usklajenost bi pomenila tudi zmanjšanje zmede, zapletenosti in stroškov usklajevanja za podjetja.

V okviru postopka prenosa imajo države članice priložnost, da odpravijo nekatere od teh vrzeli v zaščiti ter zagotovijo večjo pravno varnost in odgovornost za podjetja ter dostop do učinkovitega pravnega sredstva za žrtve.

1.4 Kaj lahko organizacije civilne družbe storijo med postopkom prenosa

Postopek prenosa poteka na ravni posamezne države članice. Zato bo veliko zagovorniškega dela, ki ga je treba opraviti med postopkom prenosa, podobnega zagovorniškemu delu za kateri koli drug nacionalni zakonodajni instrument, s pomembno razliko, da so nacionalni ukrepi za prenos zavezani določilom iz Direktive.

Organizacije civilne družbe se lahko v postopek prenosa vključijo na različne načine. Nekateri med njimi so:

/ Sodelovanje z odločevalci in zagotavljanje informacij

Nacionalni oblikovalci politik se morda ne zavedajo v celoti direktive CSDDD in ključne vloge, ki jo lahko ima pri uveljavljanju odgovornejših poslovnih praks. Izvedba (javnih) informativnih dogodkov, dvostranskih srečanj ali sodelovanje z nosilci odločanja prek družbenih medijev so nekateri možni načini za krepitev in širjenje razumevanja med oblikovalci politik, tudi glede pomena velikopoteznega prenosa.

⁷ Glej Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice (OHCHR), [Izvajanje Konvencije Združenih narodov za »varovanje, spoštovanje in pomoč«](#), 2011; Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), [Smernice OECD za večnacionalna podjetja o odgovornem poslovanju](#), 2023 (posodobitev).

/ Poznavanje koledarja in načinov prenosa

V večini držav članic se prenos začne s predlogom pristojnega ministrstva, ki se običajno določi na podlagi njegove ustreznosti glede na temo zakonodaje. V primeru direktive CSDDD je to lahko več ministrstev, na primer gospodarstvo, finance, pravosodje, delo ali kombinacija teh ministrstev. Če pristojno ministrstvo ni takoj očitno, je smiselno preveriti, katero ministrstvo je v preteklosti prevzelo odgovornost za prenos podobnih instrumentov, kot je CSRD. Ključno je razumeti, kdaj namerava pristojno ministrstvo predstaviti svoj predlog za prenos, ter ustrezne delovne koledarje (npr. s kom in kdaj se običajno posvetuje v tem postopku ter kdaj so predvidena glasovanja v nacionalni zakonodajni skupščini).

/ Spodbujanje pravočasnega in konstruktivnega zakonodajnega postopka

Države članice imajo pravno obveznost, da CSDD prenesejo v svoje nacionalne sisteme do 26. julija 2026 in začnejo izvajati obveznosti, ki jih določa, do 26. julija 2027. To so obvezni roki v skladu z Direktivo in države članice jih morajo upoštevati.⁸ Pred prenosom je treba izvesti postopek odprtega posvetovanja, da lahko deležniki predložijo svoja stališča.

/ Razumeti, katere dele direktive je mogoče izboljšati, in si glede na nacionalni kontekst prizadevati za prenos višjih standardov

Na splošno direktive določajo minimalne standarde in zahteve, ki jih lahko države članice dopolnijo v postopku prenosa. Vendar države članice v nobenem primeru ne smejo znižati standardov iz direktive CSDDD in ne smejo odstopati od določb, za katere velja tako imenovana »maksimalna uskladitev« (glej oddelek 2.3).

/ Razumevanje morebitnega prekrivanja z obstoječo nacionalno zakonodajo

Obveznosti potrebne skrbnosti in režime njihovega izvrševanja v skladu z direktivo CSDDD bo treba vključiti v nacionalne pravne sisteme, ki imajo vsak svoja obstoječa pravila in posebnosti. Nekatere države, kot sta Francija in Nemčija, bodo morale prilagoditi svojo obstoječo zakonodajo o obveznem skrbnem pregledu človekovih pravic in okolja, druge pa bodo morale uvesti določbe ex novo. Za učinkovito zagovorništvo med prenosom je ključnega pomena razumevanje, kako bo direktiva CSDDD vplivala na obstoječo zakonodajo, vključno z nacionalno civilno odgovornostjo in postopkovnimi pravili, ter kako bo nadgrajevala obstoječo zakonodajo, vendar ne omejeno nanjo.

/ Razumevanje interakcij z drugimi normami EU in njihovimi zakoni ali ukrepi za prenos

Zlasti računovodska direktiva in CSRD, pa tudi druga zakonodaja, ki se osredotoča na vprašanja, kot so krčenje gozdov, baterije, minerali in prisilno delo.⁹ Računovodska direktiva določa okvirne definicije v zvezi s podjetji, ki spadajo v področje uporabe CSDDD, medtem ko CSRD od velikih in javno kotirajočih podjetij zahteva, da redno objavljajo poročila o družbenih in okoljskih tveganjih, s katerimi se soočajo, ter o vplivu njihovih dejavnosti na ljudi in okolje. Čeprav tako CSRD kot

⁸ Glej oddelek 1.2 o obveznostih držav članic glede prenosa zakonodaje EU.

⁹ Glej [The Danish Institute for Human Rights, How do the pieces fit in the puzzle? Making sense of EU regulatory initiatives related to business and human rights, 2024.](#)

CSDDD od podjetij zahtevata, da opredelijo škodljive vplive na človekove pravice in okolje v (delih) svojih vrednostnih verig, CSRD ostaja okvir za poročanje, CSDDD pa podjetjem nalaga obveznosti ravnanja. Pomembno je, da CSDDD ne vsebuje novih obveznosti poročanja, saj so podjetja, ki poročajo na podlagi CSRD, izvzete iz priprave ločenega poročila CSDDD (glej poudarek 4).

/ Razumevanje obstoječih nacionalnih standardov za varstvo človekovih pravic, okolja in podnebja

Kot je jasno določeno v členu 1 CSDDD, če nacionalna zakonodaja zagotavlja močnejše varstvo, kot je določeno v direktivi, prenos ne more biti izgovor za znižanje obstoječe, višje ravni varstva. Primeri so lahko zastaralni roki ali zaščiteni položaji v skladu z deliktним odškodninskim pravom.

/ Razumevanje mednarodnih standardov

CSDDD temelji na avtoritativnih mednarodnih standardih, kot so UNGP, smernice OECD, smernice OECD (sektorske in splošne) ter deklaracija ILO o večnacionalnih podjetjih. Vendar pa Direktiva od njih v pomembnih vidikih tudi odstopa. Uporaba smernic OECD in UNGP kot merila za zagovornišтво lahko pomaga dvigniti raven in zagotoviti regulativno skladnost.¹⁰

10 Glej, OECD Watch, [Alignment within Reach](#), 2024.

2 Struktura in ključni pojmi direktive CSDDD

2.1 Struktura direktive CSDDD

Direktiva CSDDD je razdeljena na prvi del, ki vsebuje obrazložitev zakonodaje in njenih določb (uvodne izjave) in drugi, operativni del z normativnimi določbami ter priložo. Uvodne izjave direktive EU vsebujejo pomembne napotke, kako brati zakonodajo. V uvodnih izjavah so navedeni ozadje, namen in utemeljitev določb direktive, ki pomagajo pojasniti njene cilje, nimajo pa pravne veljave. Čeprav jih ni mogoče izvrševati, lahko uvodne izjave državam članicam EU med postopkom prenosa in javnim izvršilnim organom pri izvajanju določb direktive zagotavljajo dragocene smernice.

Členi 1 do 39 zajemajo zavezujoči in izvršljivi del direktive.

Člen 1 določa tri glavne cilje direktive:

1. Določitev **obveznosti za podjetja**, ki imajo sedež ali delujejo v EU, glede njihovih dejanskih in morebitnih škodljivih vplivov na človekove pravice in okolje;
2. Uvedba **odgovornosti za kršitve** teh obveznosti;
3. Določitev obveznosti za podjetja, da uvedejo načrt za **podnebni prehod**, vključno s cilji v skladu s Pariškim sporazumom.

Naslednja ključna določba, **člen 2**, obravnava osebno področje uporabe (glej oddelek 3.1) in opredeljuje zajeta podjetja. **Člen 3** vsebuje opredelitve ključnih pojmov zakonodaje, ki so pomembne za razumevanje pomena poznejših določb.

Člen 4 o stopnji harmonizacije določa, v kolikšni meri lahko države članice pri prenosu Direktive v nacionalno zakonodajo odstopajo od njenega besedila (glej oddelek 2.3).

Členi 5 do 16 določajo **obveznosti skrbnega pregleda**. Člen 5 določa korake, ki sestavljajo postopek skrbnega pregleda, pri čemer je vsak korak podrobneje opisan v posebnem členu, člen 6 pa določa odgovornosti za izvajanje skrbnega pregleda za podjetja, ki so matična podjetja v skupini podjetij. Členi 7 do 16 so podrobneje obravnavani v 4. delu te publikacije.

Člen 22 dopolnjuje obveznost podjetij z uvedbo obveznosti za podjetja, da sprejmejo in izvajajo **načrt za podnebni prehod** (glej oddelek 4.9).

V **členih 17 do 21** so določeni številni ukrepi za podporo podjetjem pri izpolnjevanju njihovih obveznosti. Člen 17 skupaj s členom 33 predvideva, da bodo morala biti poročila podjetij o skrbnem pregledu javno dostopna na spletu v človeško in strojno

berljivi obliki prek Evropske enotne točke dostopa (ESAP). Za dodatno podporo podjetjem pri izpolnjevanju njihovih obveznosti iz Direktive je Komisija zadolžena za pripravo vzorčnih pogodbenih klavzul (člen 18) in smernic za izpolnjevanje obveznosti skrbnega pregleda (člen 19) ter za vzpostavitev enotne službe za pomoč uporabnikom s pomočjo držav članic (člen 21). Člen 20 določa spremljevalne ukrepe, ki jih lahko države članice sprejmejo za zagotavljanje informacij in podpore podjetjem, njihovim poslovnim partnerjem, deležnikom in MSP. Predvideva tudi, da bo Komisija zagotovila smernice za podjetja, ki se želijo opreti na večdeležniške pobude (glej oddelek 4.8).

Členi od 23 do 32 obravnavajo **izvrševanje, civilno odgovornost in dostop do pravnega varstva**. Izvršbo na podlagi CSDDD lahko razdelimo na dve glavni vrsti: upravno izvršbo (členi 23–28) in sodno izvršbo (člen 29). Člena 30 in 32 ščitita žvižgače, ki prijavijo kršitve zakonodaje, člen 31 pa državam članicam omogoča, da upoštevajo skladnost s CSDDD kot merilo za dodeljevanje pogodb v okviru javnih naročil.

Členi od 34 do 37 obravnavajo **izvajanje, pregled in prenos**. S členoma 34 in 35 se na Komisijo prenese pooblastilo za posodobitev Priloge k Direktivi, ki določa mednarodne norme, ki so podlaga za obveznosti družb glede skrbnega pregleda (»normativno področje uporabe«), in za določitev vsebine obveznosti poročanja družb. V členu 36 je podrobno opisan postopek pregleda učinkovitosti Direktive, tako na splošno kot v zvezi s posebnimi točkami. **Člen 37** obravnava države članice v zvezi s prenosom, vključno s pravili za postopno **izvajanje** zakona (glej oddelek 3.1)

Priloga k CSDDD določa, katere pravice in svoboščine ter vrste okoljskih kršitev so zajete v obveznostih, ki jih uvaja zakonodaja (glej oddelek 3.2) Priloga je razdeljena na dva dela:

- / **Prvi del** se nanaša na človekove pravice in je razdeljen na dva dela.
 - Oddelek 1 vsebuje seznam pravic in svoboščin, kot so opredeljene v mednarodnih konvencijah o človekovih pravicah.
 - Oddelek 2 vsebuje seznam mednarodnih konvencij in instrumentov o človekovih pravicah, ki jih zajema besedilo.
- / **Drugi del** obravnava obveznosti in prepovedi iz mednarodnih okoljskih instrumentov.

ČLEN	NASLOV	VSEBINA
1	Predmet urejanja	Opredeljuje cilje direktive.
2	Področje uporabe	Uvaja pragove, ki določajo, katera podjetja spadajo v področje uporabe direktive.
3	Opredelitve pojmov	Opredeljuje izraze, ki se uporabljajo v besedilu direktive.
4	Stopnja harmonizacije	Uvaja izjeme za dele besedila, ki jih države članice ne morejo neposredno spreminjati.
5	Skrbni pregled	Opredeljuje bistvene elemente obveznosti skrbnega pregleda za podjetja, ki jih zajema Direktiva.

ČLEN	NASLOV	VSEBINA
6	Podpora pri skrbnem pregledu na ravni skupine	Določa obveznosti skrbnega pregleda za podjetja, ki so nadrejene družbe s podrejenimi družbami, ki so prav tako vključene v področje uporabe.
7	Vključevanje skrbnega pregleda v politike in sisteme obvladovanja tveganja v podjetju	Določa ukrepe, ki jih morajo podjetja sprejeti za vključitev skrbnega pregleda v svoje politike in sisteme podjetja.
8	Prepoznavanje in ocenjevanje dejanskih in morebitnih negativnih vplivov	Določa merila in ukrepe, ki jih morajo podjetja sprejeti za prepoznavanje in ocenjevanje tveganj za človekove pravice in okolje v svojih dejavnostih in verigi dejavnosti.
9	Prednostno razvrščanje prepoznanih dejanskih in morebitnih negativnih vplivov	Določa merila in ukrepe, ki jih morajo podjetja sprejeti, kadar ne morejo obravnavati vseh morebitnih negativnih vplivov naenkrat.
10	Preprečevanje morebitnih negativnih vplivov	Uvaja merila in ustrezne ukrepe, ki jih morajo podjetja sprejeti, da bi preprečila negativne vplive pri svojem poslovanju, poslovanju svojih podružnic in v verigi dejavnosti.
11	Odprava dejanskih negativnih vplivov	Uvaja obveznost podjetij, da odpravijo negativne vplive pri svojem poslovanju, poslovanju svojih podružnic in v verigi dejavnosti.
12	Poprava dejanskih negativnih vplivov	Uvaja obveznost podjetij, da popravijo negativne vplive.
13	Smiselno sodelovanje z deležniki	Opredeljuje, kako in kdaj se morajo podjetja pri izvajanju obveznosti skrbnega pregleda posvetovati z deležniki.
14	Mehanizem uradnega obveščanja in pritožbeni postopek	Uvaja obveznost podjetij, da vzpostavijo poštene in dostopne postopke za sprejemanje pritožb in obveščanje o težavah.
15	Spremljanje	Uvaja obveznost podjetij, da vsaj enkrat letno spremljajo in ocenjujejo izvajanje svojih obveznosti skrbnega pregleda.
16	Obveščanje	Uvaja obveznost za podjetja, da z letnim poročilom javno sporočijo, kako izpolnjujejo svoje obveznosti skrbnega pregleda.
17	Dostopnost informacij na evropski enotni točki dostopa	Vzpostavlja evropsko enotno dostopno točko, na kateri morajo podjetja omogočiti javni spletni dostop do svojih poročil o skrbnem pregledu v človeški in strojno berljivi obliki.
18	Vzorčne pogodbene klavzule	Komisijo zadolžuje za pripravo vzorčnih pogodbenih klavzul, ki bodo podjetjem v pomoč pri izpolnjevanju zahtev skrbnega pregleda.
19	Smernice	Komisijo zadolžuje, da pripravi smernice za podjetja v zvezi s številnimi temami, ki jih obravnava direktiva.
20	Spremljevalni ukrepi	Od držav članic zahteva, da zagotovijo informacije in podporo podjetjem, njihovim poslovnim partnerjem in deležnikom (v EU in zunaj nje), s posebnim poudarkom na MSP.

ČLEN	NASLOV	VSEBINA
21	Enotna služba za podporo	Od Komisije zahteva, da s pomočjo držav članic vzpostavi enotno službo za pomoč podjetjem.
22	Boj proti podnebnim spremembam	Uvaja obveznost za podjetja, da sprejmejo in izvajajo načrt za podnebni prehod s časovno opredeljenimi cilji do leta 2030 in petletnimi koraki do leta 2050 v skladu s ciljem 1,5 °C iz Pariškega sporazuma.
23	Pooblaščen zastopnik	Od podjetij, ki niso iz EU in jih zakon zajema, zahteva, da ustanovijo pravnega zastopnika v eni od držav članic, v katerih poslujejo.
24	Nadzorni organi	Državam članicam nalaga, da ustanovijo enega ali več nadzornih organov za spremljanje in izvrševanje obveznosti iz direktive.
25	Pooblastila nadzornih organov	Opredeljuje pooblastila nadzornih organov, vključno s sprejemanjem pritožb, izvajanjem preiskav in izrekanjem kazni.
26	Utemeljeni pomisleki	Podrobno opisuje načine, na katere lahko stranke nadzornim organom predložijo utemeljene pomisleke.
27	Kazni	Navaja, katere kazni so nadzorni organi pooblaščen naložiti podjetjem zaradi neizpolnjevanja njihovih obveznosti.
28	Evropska mreža nadzornih organov	Komisijo pooblašča za vzpostavitev mreže nadzornih organov.
29	Civilna odgovornost podjetij in pravica do polne odškodnine	Uvaja pravila za civilno odgovornost podjetij, ki so zaradi neizpolnjevanja obveznosti skrbnega pregleda povzročila škodo, in določa pravice oškodovancev do polne odškodnine. Odpravlja tudi nekatere ovire pri dostopu do pravnega varstva za žrtve.
30	Prijava kršitev in zaščita prijaviteljev	Zaščita prijaviteljev, ki poročajo o kršitvah direktive.
31	Javna podpora, javno naročanje in javne koncesije	Državam članicam omogoča, da skladnost s CSDDD upoštevajo kot merilo za dodelitev naročil v okviru javnih naročil.
32	Sprememba Direktive (EU) 2019/1937	Zaščita prijaviteljev, ki poročajo o kršitvah direktive.
33	Sprememba Uredbe (EU) 2023/2859	Vključuje poročanje CSDDD v okviru uredbe EU o vzpostavitvi evropske enotne točke dostopa.
34	Izvajanje prenosa pooblastila	Komisiji podeljuje prenesena pooblastila, potrebna za izvajanje Direktive.
35	Postopek v odboru	Komisiji podeljuje prenesena pooblastila, potrebna za izvajanje Direktive.
36	Pregled in poročanje	Nalaga Komisiji, da predloži sozakonodajalcema poročilo o razširitvi zahtev po skrbnem pregledu na finančne storitve. Prav tako predpisuje komisiji, da spremlja izvajanje direktive in jo pregleduje.
37	Prenos	Določa pogoje za izvajanje direktive v državah članicah.

ČLEN	NASLOV	VSEBINA
38	Začetek veljavnosti	Določa začetek veljavnosti direktive.
Priloga	Del I (človekove pravice)	Seznam pravic, prepovedi in konvencij o človekovih pravicah, ki jih zajema normativno področje uporabe direktive.
Priloga	Del II (okolje)	Seznam prepovedi in obveznosti, vključenih v okoljske instrumente, ki spadajo na normativno področje uporabe direktive.

Tabela 1: Členi CSDDD

2.2 Minimalna in maksimalna uskladitev

CSDDD kot direktiva opredeljuje minimalni nabor standardov, ki jih morajo države članice izpolnjevati pri prilagajanju in vključevanju v svoje nacionalne sisteme. Države članice lahko presežejo prag, določen v Direktivi, in določijo višje standarde (minimalna harmonizacija).

Vendar pa so se zakonodajalci EU odločili, da dele zakonodaje izvzamejo iz tega splošnega pravila in uvedejo maksimalno harmonizacijo v nekaterih ključnih elementih dolžnosti skrbnega pregleda, kot so opredeljeni v členu 8(1) in (2), členu 10(1) in členu 11(1). Maksimalna harmonizacija pomeni, da države članice ne smejo pasti pod minimalne standarde niti preseči maksimalnih standardov, določenih v direktivi. Določbe iz člena 8(1) in (2) ter člena 10(1) in člena 11(1) morajo zato ostati enotne v vseh državah članicah in jih med postopkom prenosa ni mogoče spreminjati ali dopolnjevati.

Maksimalno harmonizacijo v okviru CSDDD je treba razlagati strogo. Čeprav države članice ne morejo neposredno spremeniti določb iz členov 8(1) in 8(2), 10(1) in 11(1), lahko uvedejo strožje standarde, ki bi posredno izboljšali raven zaščite na podlagi teh določb, na primer s pojasnitvijo opredelitev, razširitvijo osebnega in normativnega področja uporabe direktive ali z določitvijo konkretnjših ciljev za okrepitev varstva človekovih pravic in socialnih pravic, okolja ali podnebja.¹¹

Države članice lahko spremenijo tudi druge dele teh členov, ki niso zajeti v maksimalni harmonizaciji, na primer tako, da vključijo dodatne kategorije, ki se lahko štejejo za »ustrezne ukrepe« (člen 10(2) in člen 11(2)).

Za določbe, ki upoštevajo načelo minimalne harmonizacije, so v tem vodniku predstavljena priporočila, kako jih okrepiti (»priporočila«).

Določbe, ki so predmet maksimalne harmonizacije:

- / Člen 8(1) in (2) o prepoznavanju in ocenjevanju dejanskih in morebitnih negativnih vplivov. Prvi odstavek vsebuje splošno obveznost podjetij, da prepoznajo in ocenijo negativne vplive. V drugem odstavku je določena

obveznost, da je treba začrtati dejavnosti podjetja, vključno z njegovimi hčerinskimi podjetji in, če je to povezano z verigo dejavnosti, dejavnostmi poslovnega partnerja, da se opredelijo področja tveganja, na katerih se bodo vplivi najverjetneje pojavili in bodo najhujši. Podjetja morajo opraviti poglobljeno oceno teh tveganj. Upoštevajte, da drugi odstavki iz člena 8 niso zajeti v pravilo maksimalne usklajenosti. Čeprav države članice ne morejo spremeniti obveznosti prepoznavanja in ocenjevanja vplivov, lahko spremenijo seznam ustreznih ukrepov iz naslednjega odstavka.

- / Člen 10(1) in člen 11(1) o preprečevanju, zmanjševanju in odpravljanju potencialnih ali dejanskih vplivov, ki so bili ali bi morali biti ugotovljeni Odstavek 1 v obeh členih opredeljuje dolžnost podjetja in določa merila, ki določajo stopnjo njegove vpletenosti v določen vpliv in ki jih je treba upoštevati pri določanju ustreznih ukrepov, ki jih mora sprejeti podjetje (glej grafiko 2 - Stopnje vključenosti v okviru CSDDD). V skladu s pravili maksimalne harmonizacije države članice ne morejo spreminjati te opredelitve meril, ki so določena za določitev vključenosti podjetja. Nasprotno pa lahko spremenijo sezname ustreznih ukrepov iz člena 10(2) in člena 11(3).

3 Osebnostno in normativno področje uporabe in področje uporabe v zvezi z vrednostno verigo

3.1 Podjetja, ki jih zajema direktiva CSDDD

Za razliko od direktive CSDDD se mednarodni okvir mehkega prava uporablja za vsa podjetja, ne glede na njihovo velikost, sektor ali obliko, lastniško ali (skupinsko) strukturo, okoliščine poslovanja ali kraj delovanja. Zato ti standardi spodbujajo vsa podjetja k odgovornemu poslovanju. Mednarodne norme implicitno priznavajo, da velikost ni povezana s tveganjem, saj lahko manjša podjetja včasih povzročijo velika tveganja in učinke. Prav tako ne razlikujejo med sektorji; isti standard skrbnega pregleda velja za podjetja v vseh sektorjih. Nasprotno pa obveznosti CSDDD veljajo le za omejeno skupino družb, predvsem za zelo velike družbe z omejeno ali neomejeno odgovornostjo (ali enakovredno obliko za družbe s sedežem zunaj EU)¹² in nekatera regulirana finančna podjetja,¹³ ki dosegajo pragove, določene z Direktivo, in sicer najmanj 1000 zaposlenih in letni čisti promet v višini 450 milijonov EUR.¹⁴ Za podjetja, ki niso iz EU, je ta prag dodatno opredeljen, in sicer pri letnem neto prometu v višini 450 milijonov EUR na enotnem trgu EU.

Zaradi upoštevanja drugih struktur podjetij se CSDDD uporablja tudi za podjetja, ki teh pragov ne dosegajo posamično, vendar so končne matične družbe skupin, ki te pragove dosegajo na konsolidirani podlagi.¹⁵ Uporablja se tudi za družbe, ki so v EU sklenile franšizne ali licenčne pogodbe v zameno za plačilo licenčnin, ki v EU znašajo več kot 22,5 milijona EUR, in imajo neto promet v višini več kot 80 milijonov EUR.

Države članice se lahko odločijo, da glede na velikost, promet in obliko podjetja uvedejo obveznosti med 26. julijem 2027 in 26. julijem 2029 (glej člen 37).

12 Prilogi I in II k Direktivi o računovodstvu.

13 Člen 3(1)(a)(iii) CSDDD.

14 Člen 2(1), 2(2) CSDDD.

15 Člen 2(3) CSDDD.

člen	definicija	vsebina
3(1)(a) (i), (ii)	Podjetje	<p>Pravne osebe ali finančna podjetja, za katere lahko veljajo obveznosti CSDDD, če izpolnjujejo pragove iz člena 2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vsako podjetje s sedežem v EU v eni od pravnih oblik, navedeni v Prilogi I in II direktive o računovodstvu,¹⁶ vključno z (javnimi in zasebnimi) družbami z omejeno odgovornostjo in družbami z neomejeno odgovornostjo. • Družba, ustanovljena v skladu z zakonodajo tretje države v obliki, primerljivi z družbo, ki bi bila zajeta, če bi bila ustanovljena v EU. • Regulirana finančna podjetja, ne glede na njihovo pravno obliko, vključno s kreditnimi institucijami, investicijskimi podjetji in institucijami za izdajo elektronskega denarja. Alternativni investicijski skladi (AIS) in kolektivni naložbeni podjemi za vlaganja v prenosljive vrednostne papirje (KNPVP) niso vključeni.¹⁷
3(1)(q)	Matična družba	Družba, ki obvladuje eno ali več hčerinskih družb.
3(1)(r)	Končna matična družba	Matična družba, ki neposredno ali posredno v skladu z merili iz člena 22(1) do (5) Direktive 2013/34/EU obvladuje eno ali več hčerinskih družb in je ne obvladuje druga družba.
3(1)(e)	Hčerinska družba	Pravna oseba, kot je opredeljena v členu 2(10) Direktive 2013/34/EU, ¹⁸ in pravna oseba, prek katere se izvaja dejavnost nadzorovanega podjetja, kot je opredeljeno v členu 2(1)(f) Direktive 2004/109/ES ¹⁹ Evropskega parlamenta in Sveta.
3(1)(s)	Skupina družb ali Skupina	Matična družba in vse njene hčerinske družbe.

Tabela 2: Opredelitve ključnih pojmov

16 Za seznam pravnih oblik po državah EU glej [Prilogo I](#) in [Prilogo II](#) direktive o računovodstvu.

17 Za izčrpen seznam reguliranih finančnih podjetij, zajetih v CSDDD, glej člen 3(1)(a)(ii).

18 Člen 2(10) Direktive 2013/34/EU opredeljuje hčerinsko podjetje kot »podjetje, ki ga nadzira obvladujoče podjetje, vključno s katerim koli odvisnim podjetjem končnega obvladujočega podjetja.«

19 Točka (f) člena 2(1) Direktive 2004/109/ES opredeljuje odvisno podjetje kot »je katero koli podjetje, v katerem ima fizična ali pravna oseba večino glasovalnih pravic, ali (ii) v katerem ima fizična ali pravna oseba pravico imenovati ali odpustiti večino članov upravnega, poslovnega ali nadzornega organa in je sočasno delničar v tem podjetju ali član tega podjetja, ali (iii) v katerem je fizična ali pravna oseba delničar ali član in sam nadzoruje večino delničarskih glasovalnih pravic ali glasovalnih pravic članov, v skladu z dogovorom sklenjenim z drugimi delničarji ali člani tega podjetja, ali (iv) v katerem ima fizična ali pravna oseba pravico do izvajanja ali dejansko izvaja prevladujoč vpliv ali nadzor.«

Faza	EU		zunaj EU	
	Podjetja ali skupine	Dajalci franšize in licenc	Podjetja ali skupine	Dajalci franšize in licenc
Pragovi				
1 Od julija 2027	> 5.000 zaposlenih	/	/	/
	> 1,5 milijarde EUR prometa po vsem svetu		> 1,5 milijarde EUR prometa v EU	
2 Od julija 2028	> 3.000 zaposlenih	/	/	/
	> 900 milijonov EUR prometa po vsem svetu		> 900 milijonov EUR prometa v EU	
3 Od julija 2029	> 1.000 zaposlenih	> 22,5 milijona EUR plačil licenčnin po vsem svetu	/	> 22,5 milijona EUR plačil licenčnin v EU
	> 450 milijonov EUR prometa po vsem svetu	> 80 milijonov EUR prometa po vsem svetu	> 450 milijonov EUR prometa v EU	>80 milijonov EUR prometa v EU

Grafika 1: Področje uporabe direktive CSDDD v zvezi s podjetji

PRIPOROČILA

Države članice bi morale razširiti obseg podjetij, za katera veljajo obveznosti:

/ Z razširitvijo dolžnosti na vse vrste gospodarskih akterjev

- Gospodarski akterji, kot so zadruga, na primer niso del CSDDD, vendar bi njihova ne vključitev v prenos lahko povzročila nepravilno (ne)prednost med npr. supermarketi v obliki družbe z omejeno odgovornostjo in tistimi skupinami supermarketov, ki so strukturirane v zadrugo.

/ Z znižanjem praga zaposlenih in praga prometa

- Uskladiti se je treba vsaj z direktivo CSRD, ki velja za podjetja, ki imajo 250 ali več zaposlenih in 40 milijonov neto prometa ali ki kotirajo na borzi. To bi okrepilo skladnost med direktivami.
- Vključitev manjših podjetij, ki bi bila zunaj sedanjega področja uporabe, vendar poslujejo v sektorjih z večjim tveganjem negativnega vpliva na človekove pravice in okolje - tako imenovani pristop »sektorjev z visokim tveganjem«. Takšen pristop bi moral med drugim vključevati: ekstraktivne in rudarske dejavnosti, oblačila in obutev, gradbeništvo in kmetijstvo.
- Sprememba časovnega okvira za postopno uvajanje, da se skrajšajo časovni intervali, ali popolna odprava pristopa postopnega uvajanja.

POUDAREK 1: Finančne institucije in finančne storitve v okviru CSDDD

Kot je določeno z opredelitvijo »podjetij« v členu 3(1)(a), morajo nekatere vrste finančnih institucij, med drugim banke, investicijska podjetja in zavarovalnice, izpolnjevati obveznosti CSDDD, ko dosežejo pragove iz člena 2. V Direktivi so ta podjetja imenovana »regulirana finančna podjetja« in so navedena v členu 3(1)(a)(iii).

Zato za finančne institucije, ki jih zajema CSDDD, veljajo enake obveznosti kot za druga podjetja, zajeta v področje uporabe, in morajo:

- / **Vzpostaviti in izvajati postopke za prepoznavanje in ocenjevanje negativnih vplivov**, ki izhajajo iz njihovega lastnega delovanja, delovanja njihovih podružnic in poslovnih partnerjev v njihovih verigah dejavnosti.
- / **Sprejeti in izvajati načrtov za podnebni prehod** v skladu s trajektorijami dekarbonizacije za 1,5 °C.

Vendar je bilo zaradi pristopa, ki ga je CSDDD uporabil pri opredelitvi »verige dejavnosti« na nižji stopnji, opravljanje finančnih storitev v okviru odnosov s strankami izključeno iz obsega obveznosti skrbnega pregleda. Zato finančnim institucijam pri opravljanju finančnih storitev za svoje stranke ni treba izvajati skrbnega pregleda človekovih pravic in okolja.

Komisija mora do 26. julija 2026 pripraviti poročilo o možnostih za določitev prilagojenih zahtev glede skrbnega pregleda za finančne storitve in investicijske dejavnosti.

Izključitev opravljanja finančnih storitev iz področja uporabe obveznosti skrbnega pregleda je velika pomanjkljivost direktive, saj finančnim institucijam omogoča, da ne upoštevajo vplivov na človekove pravice in okolje, ki izhajajo iz njihove osnovne poslovne dejavnosti. Finančne institucije imajo v lasti veliko večino finančnih sredstev v EU.²⁰ Države članice bi morale takšno pomanjkljivost odpraviti v svojih nacionalnih ukrepih za prenos z razširitvijo opredelitve verige dejavnosti, tako da bi finančne storitve vključile med dejavnosti na nižji stopnji, ki jih zajema Direktiva (glej tudi oddelek 3.3).

3.2 Vsebinsko področje uporabe CSDDD

Za okvir mednarodnega mehkega prava je značilno široko in vključujoče vsebinsko področje, ki zajema vse človekove pravice in vplive na okolje. Vodilno načelo ZN št. 12 opredeljuje mednarodno priznane človekove pravice kot »najmanj tiste, ki so izražene v Mednarodni listini o človekovih pravicah, in načela glede temeljnih pravic, določena v Deklaraciji Mednarodne organizacije dela o temeljnih načelih in pravicah pri delu«. Poleg tega smernice OECD pozivajo k skrbnemu pregledu

20

Glej Svetovni sklad za naravo (WWF), [Banking on destruction: how European financial institutions fuel](#), 2023.

morebitnih in dejanskih negativnih vplivov na okolje, ki so na splošno opredeljeni kot »pomembne spremembe v okolju ali bioti, ki imajo škodljive učinke na sestavo, odpornost, produktivnost ali zmogljivost naravnih in upravljanih ekosistemov ali na delovanje socialno-ekonomskih sistemov ali ljudi«. V smernicah OECD je poleg tega naveden nazoren in neizčrpen seznam širših negativnih vplivov, ki so pogosto povezani s poslovno dejavnostjo, vključno s podnebnimi spremembami, izgubo biotske raznovrstnosti, degradacijo kopenskih, morskih in sladkovodnih ekosistemov, krčenjem gozdov, onesnaževanjem zraka, vode in tal ter napačnim ravnanjem z odpadki, vključno z nevarnimi snovmi.

V direktivi je sprejet bolj omejen pristop k vsebinskemu obsegu dolžnosti skrbnega pregleda. Namesto da bi se sklicevali na vse obstoječe pravice, zakone in mednarodne instrumente, uporablja sezname pravic in mednarodnih instrumentov. Ti sezname v prilogi k direktivi so nepopolni, saj ne odražajo vseh človekovih pravic ali ustreznih mednarodnih instrumentov. Zato je vsebinsko področje uporabe zakonodaje omejeno. Poleg tega dodatni pogoji za vsebinsko področje uporabe človekovih pravic zahtevajo napredne analize, kar bistveno vpliva na razumljivost in pravno varnost za zakonodajalce, podjetja, deležnike, regulativne organe in sodnike.

ČLEN	DEFINICIJE	VSEBINA
3(1)(c)	Negativni vpliv na človekove pravice	Vpliv na osebe, ki je posledica »zlorabe«: <ul style="list-style-type: none"> • Izbranih človekovih pravic in prepovedi iz dela I, oddelek 1, priloge; ali • Druge človekove pravice, zapisane na seznamu mednarodnih instrumentov v oddelku 2 dela I Priloge, vendar le pod pogojem, da: <ul style="list-style-type: none"> • Podjetje lahko zlorabi človekovo pravico; • Zloraba človekove pravice neposredno posega v pravni interes, zaščiten v instrumentu človekovih pravic, in • Družba bi lahko razumno predvidela tveganje, da bi lahko bila prizadeta takšna človekova pravica.²¹
3(1)(b)	Negativni vpliv na okolje	Negativni vpliv na okolje zaradi kršitve prepovedi in obveznosti iz točk 15 in 16 oddelka 1 dela I in dela II Priloge k tej direktivi, ob upoštevanju nacionalne zakonodaje, povezane z določbami tam navedenih instrumentov.

Tabela 3: Opredelitve ključnih pojmov

3.2.1 Ključne prednostne naloge za prenos

CSDDD opredeljuje negativen vpliv na človekove pravice na dva načina: prvič, kot posledica zlorabe izbrane pravice, navedene v oddelku 1 dela I Priloge k Direktivi, in drugič, kot posledico zlorabe druge človekove pravice, če je ta pravica zapisana v enem od mednarodnih instrumentov iz oddelka 2 dela I Priloge, če je izpolnjen niz pogojev.

Konkretno to pomeni, da morajo zakonodajci in ukrepi za prenos na eni strani zajemati vpliv, ki je posledica zlorabe katere koli od človekovih pravic in prepovedi iz oddelka 1 dela I Priloge (glej strani 23 – 25).²² Te pravice in prepovedi so izbrane in izhajajo iz instrumentov o človekovih pravicah iz oddelka 2 dela I Priloge in jih je treba razlagati v skladu z mednarodnim pravom. Zato bodo morali zakonodajalci, izvajalski organi, podjetja in sodniki pri prenosu in poznejši uporabi upoštevati mednarodno sodno prakso in priporočila pogodbenih organov. Omeniti je treba tudi, da so na seznamu v oddelku 1 navedeni tudi vplivi na človekove pravice, povezani z okoljsko škodo, kar povezuje obe področji vsebinskega področja uporabe Direktive.

Ta pristop je v nasprotju z mednarodnimi standardi, ki priznavajo, da podjetja lahko negativno vplivajo na celoten spekter mednarodno priznanih človekovih pravic in da je njihova odgovornost spoštovanje vseh takih pravic. Še bolj pa je v nasprotju z načelom, da so vse človekove pravice nedeljive in neodvisne. Ta razdrobljen in nejasen pristop bo v praksi verjetno povzročil pravno negotovost za podjetja, imetnike pravic in nacionalne izvršilne organe ter zmanjšal učinkovitost Direktive pri preprečevanju zlorab človekovih pravic, povezanih s podjetništvom.

Poleg tega morajo države članice zagotoviti, da vsaka zloraba človekove pravice, ki ni navedena v oddelku 1 dela I Priloge, vendar je zapisana v enem od instrumentov o človekovih pravicah iz oddelka 2 dela I Priloge, prav tako pomeni negativen vpliv na človekove pravice, če:

- (i) Podjetje ali pravna oseba lahko zlorabi zadevno pravico;
- (ii) Zloraba neposredno posega v pravni interes, zaščiten z instrumentom človekovih pravic, in
- (iii) Bi podjetje lahko razumno predvidelo tveganje, da bi lahko bila prizadeta takšna človekova pravica, ob upoštevanju okoliščin konkretnega primera.

Ta seznam instrumentov za človekove pravice ne odraža vseh obstoječih instrumentov za človekove pravice, zaskrbnjujoče pa je, da na njem manjkajo nekateri ključni instrumenti.²³ Vendar pa njihova odsotnost ne pomeni, da pravice, na katere se osredotočajo, sploh ne spadajo na področje uporabe CSDDD, temveč da so vključene v obsegu, v katerem jih zajemata Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah ter Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki sta navedena na seznamu. Obe zajemata širok nabor pravic in sta podlaga, na kateri temeljijo drugi tematski instrumenti. Poleg tega je v uvodni izjavi 33 pojasnjeno, da se od podjetij pričakuje, da pri svojih prizadevanjih za skrben pregled poleg standardov iz Priloge upoštevajo tudi dodatne standarde, odvisno od okoliščin, v katerih se znajdejo. Podobno je v uvodni izjavi 42 izraženo pričakovanje, da bodo podjetja izvajala poostren skrbni pregled v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom.

22 Člen 3(c)(i) CSDDD.

23 Med drugim Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW), Konvencijo proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (CAT), Konvencijo o pravicah invalidov (CRPD) in Deklaracijo ZN o pravicah domorodnih ljudstev (UNDRIP), Konvencijo ZN proti korupciji (UNCAC), Mednarodno konvencijo o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in njihovih družinskih članov (ICRMW), Deklaracijo OZN o zagovornikih človekovih pravic, Konvencijo MOD št. 190 o nasilju in nadlegovanju v svetu dela, Mednarodno humanitarno pravo.

Kar zadeva sklop treh pogojev, ti niso dovolj jasni glede svojega regulativnega namena, kar bodo morale države članice nujno obravnavati pri prenosu, da bi se izognile zmedi za podjetja in izvršilne organe. Na primer, prvi od treh pogojev zahteva, da lahko podjetje zlorabi ogroženo pravico. Vendar pa je v UNGP pojasnjeno, da lahko podjetja negativno vplivajo na celoten spekter mednarodno priznanih človekovih pravic. Vzemimo za primer obveznost države, da izpolni določeno ekonomsko pravico. V skladu z mednarodnim pravom se od podjetij ne pričakuje, da bodo izpolnjevala takšne pozitivne obveznosti na področju človekovih pravic. Kljub temu lahko podjetja prispevajo k kršitvam človekovih pravic ali so z njimi povezana, ker država ne izpolni ali zaščiti teh ekonomskih pravic, na primer s izplačevanjem prenizkih plač. Podobno je v primeru, ko skupnost zaradi onesnaženja, ki je posledica delovanja podjetja, nima dostopa do čiste vode, država tista, ki ne zagotovi dostopa do čiste vode. Vendar pa lahko podjetje prispeva k neuspehu države. Skratka, načelo št. 12 UNGP poudarja, da lahko podjetje vpliva na katero koli človekovo pravico, tako da bo prvi pogoj vedno izpolnjen. Namesto ocenjevanja, ali lahko podjetje zlorabi določeno pravico, bodo morala podjetja razumeti svojo vpletenost v zadevni vpliv na človekove pravice, da bi lahko opredelila ustrezne ukrepe.

Drugi od treh pogojev zahteva, da zloraba neposredno posega v pravni interes, zaščiten z instrumentom o človekovih pravicah. Vendar v Direktivi ni jasno, kako se tak »pravni interes« dejansko razlikuje od človekove pravice, ki je bila ali bo morda zlorabljena. Poleg tega zahteva, da zloraba »neposredno posega« v pravni interes, ne da bi pojasnila, kako je treba to razumeti, in da jo je treba razlikovati od stopnje vpletenosti podjetja v vpliv na človekove pravice (povzročitev, skupno povzročanje ali neposredna povezanost).

Tretji pogoj zahteva, da je bilo tveganje vpliva na človekove pravice za podjetje predvidljivo. To se zdi v nasprotju z osnovnim konceptom skrbnega pregleda, saj je eden od namenov skrbnega pregleda prav ugotavljanje dejanskih in potencialnih tveganj za človekove pravice. Z drugimi besedami, skrbni pregled zagotavlja predvidljivost tveganj. Predvidljivost torej ne more biti pogoj za skrbni pregled.

Če povzamemo, regulativni namen in učinkovitost treh pogojev sta nejasna.

PRIPOROČILA

CSDDD opredeljuje »negativen vpliv na človekove pravice« z uporabo zapletenega sistema, ki umetno razlikuje med dvema sklopoma človekovih pravic (Priloga, del I, oddelek 1 in oddelek 2), pri čemer za en sklop (oddelek 2) uporablja preskus zavajajočih pogojev.

V izogib morebitnim težavam pri razlagi in uporabi, ki izhajajo iz umetnega razlikovanja med dvema kategorijama človekovih pravic v členu 3(c) in Prilogi, bi morale države članice sprejeti širši pristop k opredelitvi »negativnega vpliva na človekove pravice«. Ker niti člen 3(c) niti sama priloga nista zajeta v maksimalni harmonizaciji, lahko države članice med prenosom presežejo pristop, določen v Direktivi, in ga tudi morajo.

V nadaljevanju so predstavljeni trije alternativni pristopi, s katerimi bi lahko države članice izboljšale normativni okvir človekovih pravic, ki ga določa CSDDD.

/ **Možnost A: Vključiti vse mednarodno priznane človekove pravice**

Države članice bi morale v nacionalni zakonodaji razširiti področje uporabe in od podjetij zahtevati, da izvajajo skrbne preglede vplivov na vse »mednarodno priznane človekove pravice«, v skladu z UNGP in smernicami OECD.²⁴ Priznanje, da ima zloraba človekovih pravic negativen učinek na človekove pravice, ne bi smelo biti povezano z nikakršnimi pogoji.

Pravice, prepovedi in instrumente, navedene v delu I Priloge, je treba izrecno določiti kot neizčrpne in jih ohranjati v okvirne namene.

/ **Možnost B: Odstranitev pogojev za oddelek 2** (po možnosti v kombinaciji z možnostjo C)

Države članice bi morale odpraviti učinek umetnega razlikovanja med dvema sklopoma človekovih pravic, ki sta določena v oddelkih 1 in 2 Priloge, tako da pri prenosu Direktive ne bi upoštevale pogojev iz člena 3(1)(c).

/ **Možnost C: Odpravljanje vrzeli v zaščiti z vključevanjem dodatnih instrumentov za človekove pravice** (po možnosti v kombinaciji z možnostjo B)

Za zagotovitev učinkovitosti direktive CSDDD pri zaščiti mednarodno priznanih človekovih pravic pred zlorabo s strani podjetij bi morale države članice vključiti vsaj dodatne mednarodne instrumente in/ali standarde na področju človekovih pravic, ki so trenutno izpuščeni iz Priloge.

Instrumenti Mednarodne organizacije dela

Države članice, ki so že ratificirale Konvencijo MOD št. 155 o varstvu pri delu, zdravstvenem varstvu in delovnem okolju in Konvencijo MOD št. 187 o spodbujanju varnosti in zdravja pri delu, morajo vključiti obe konvenciji pri svojem prenosu. Od junija 2022 ti konvenciji veljata za temeljne konvencije MOD, kar pomeni, da so vse države članice MOD zdaj dolžne spodbujati in uresničevati načela, ki jih vsebujejo. Vključitev teh dveh konvencij v okviru prenosa bo povečala tudi pravno varnost, saj bo proaktivno predvidela predvidljive spremembe Priloge, ker CSDDD pooblašča Komisijo, da te temeljne instrumente MOD doda v Prilogo z delegiranimi akti, ko jih bodo ratificirale vse države članice.²⁵

Drugi instrumenti MOD, ki jih je treba vključiti v nacionalne ukrepe za prenos, so Protokol iz leta 2014 h Konvenciji o prisilnem delu iz leta 1930 (P029); Konvencija MOD št.1 o delovnem času v industriji iz leta 1919; Konvencija št. 30 o trajanju delovnega časa (trgovina in pisarniško osebje) iz leta 1930; Konvencija št. 106 o tedenskem počitku v trgovini in uradih iz leta 1957; Konvencija št. 14 o tedenskem počitku v industriji, 1921; Konvencija št. 95 o zaščiti plač iz leta 1949 in Priporočilo iz leta 1949 (št. 85); Konvencija št. 131 o določitvi minimalne plače, 1970 in Priporočilo št. 135 iz leta 1970; Konvencija št. 173 o varstvu zahtevkov delavcev v primeru insolventnosti njihovega delodajalca, 1992, Konvencija št.190 o nasilju in nadlegovanju iz leta 2019, Konvencija št. 177 o delu na domu iz leta 1996 ter Konvencija št. 169 o domorodnih in plemenskih ljudstvih iz leta 1989.

24 UNGP, 12. poglavje in komentar k 12. poglavju. Smernice OECD, odstavki 44-45.

25 Uvodna izjava 32 CSDDD.

Konvencije in instrumenti, namenjeni imetnikom pravic

V skladu z mednarodnimi standardi²⁶ CSDDD poudarja, da morajo podjetja pri skrbnem pregledu upoštevati dodatne mednarodne instrumente in standarde, odvisno od okoliščin. Podjetja bi morala posebno pozornost nameniti škodljivim vplivom na posameznike, ki so lahko bolj ogroženi zaradi marginalizacije, ranljivosti ali drugih okoliščin, bodisi individualno bodisi kot člani določenih skupin ali skupnosti.²⁷ Za zagotavljanje, da podjetja učinkovito upoštevajo takšne vplive, bi morale države članice vključiti vsaj mednarodne instrumente človekovih pravic, ki se osredotočajo na ranljive kategorije imetnikov pravic.²⁸

26 Smernice OECD, odstavek 45.

27 Uvodna izjava 33 CSDDD.

28 Med njimi so med drugim Deklaracija ZN o pravicah domorodnih ljudstev (UNDRIP), Deklaracija ZN o zagotovitvi človekovih pravic, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW), Konvencija o pravicah invalidov (CRPD), Deklaracija o pravicah oseb, ki pripadajo narodnim ali etničnim, verskim in jezikovnim manjšinam, Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (CAT), Mednarodna konvencija o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in njihovih družinskih članov (ICRMW), Konvencija MOD št. 190 o nasilju in nadlegovanju pri delu ter štiri ženevske konvencije.

Pravice, prepovedi in konvencije, trenutno vključene v Prilogo, del I, oddelek 1 in 2

Pravice in prepovedi, vključene v mednarodne instrumente o človekovih pravicah

- / Pravica do življenja, ki se razlaga v skladu s členom 6(1) Mednarodnega pakta o državljskih in političnih pravicah (MPDPP).
- / Pravica do svobode in varnosti, razložena v skladu s členom 9(1) MPDPP.
- / Pravica do zasebnosti, ki se razlaga v skladu s členom 17 Mednarodnega pakta o državljskih in političnih pravicah.
- / Pravica do pravičnih in ugodnih delovnih pogojev, vključno s pravičnim in primernim zaslužkom, varnimi in zdravimi delovnimi pogoji ter razumno omejitvijo delovnega časa, ki se razlaga v skladu s členoma 7 in 11 Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (MPESKP).
- / prepoved omejevanja dostopa delavcev do ustreznega stanovanja, če so delavci nastanjeni v stanovanjih, ki jih zagotavlja podjetje, ter omejevanja dostopa delavcev do ustrezne hrane, obleke, vode in sanitarne ureditve na delovnem mestu, ki se razlaga v skladu s členom 11 MPESKP;
- / otrokova pravica do najvišje dosegljive ravni zdravja; pravica do izobraževanja; pravica do ustrezne življenjske ravni; otrokova pravica do zaščite pred ekonomskim izkoriščanjem, ki se razlaga v skladu s členom 34 in 35 Konvencije o otrokovih pravicah.
- / Pravica do svobode združevanja, zbiranja in organiziranja, ki se razlaga v skladu s členoma 21 in 22 MPDPP ter členom 8 MPESKP.
- / Pravica do stavke, ustanavljanja sindikatov in včlanjevanja vanje ter do kolektivnega pogajanja je razložena v skladu s Konvencijo MOD št. 87 o svobodi združevanja in varstvu pravice do organiziranja ter Konvencijo MOD št. 98 o pravici do organiziranja in kolektivnega pogajanja.
- / Pravica posameznikov, skupin in skupnosti do zemljišč in virov ter pravica, da niso prikrajšani za sredstva za obstoj, ki se razlaga v skladu s členoma 1 in 27 MPDPP ter členi 1, 2 in 11 MPESKP.
- / Prepoved mučenja, krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, ki se razlaga v skladu s členom 7 Mednarodnega pakta o državljskih in političnih pravicah.
- / Prepoved prisilnega dela v skladu s členom 2(1) Konvencije št. 29 o prisilnem ali obveznem delu
- / Prepoved vseh oblik suženjstva in trgovine s sužnji v skladu s členom 8 Mednarodnega pakta o državljskih in političnih pravicah.
- / Prepoved samovoljnega ali nezakonitega vmešavanja v zasebno življenje osebe in njeno družino, ki se razlaga v skladu s členom 17 MPDPP.
- / Prepoved poseganja v svobodo misli, vesti in vere, ki se razlaga v skladu s členom 18 Mednarodnega pakta o državljskih in političnih pravicah.
- / Prepoved zaposlitve otrok, mlajših od starosti, ki je predvidena za dokončanje obveznega šolanja, nikakor pa ne mlajših od 15 let, ki se razlaga v skladu s členom 2(4) in členi od 4 do 8 Konvencije MOD št. 138 o minimalni starosti za sklenitev delovnega razmerja.
- / Prepoved najhujših oblik dela otrok, vključno s suženjstvom, prostitucijo, nezakonitimi dejavnostmi, kot je trgovanje z drogami, ki se razlaga v skladu s členom 3 Konvencije MOD št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok, 1999.
- / Prepoved prisilnega ali obveznega dela, vključno z delom, ki je posledica služenja zaradi zadolženosti ali trgovine z ljudmi, ki se razlaga v skladu s členom 2(1) Konvencije MOD št. 29 o prisilnem delu.
- / Prepoved povzročanja degradacije okolja, ki negativno vpliva na uživanje določenih pravic, vključno s pravicami do hrane, vode, sanitarij, zdravja, varnosti ter pravico do uporabe zemljišč in zakonito pridobljenega premoženja
- / Prepoved nezakonitega izseljevanja ali prisvajanja zemljišč ali gozdov pri pridobivanju, obdelovanju ali drugi uporabi zemljišč, gozdov in voda, vključno s krčenjem gozdov, ki se razlaga v skladu s členom 6(1) MPDPP ter členoma 11 in 12 MPESKP.
- / Prepoved neenakega obravnavanja pri zaposlovanju, zlasti plačevanja neenakega plačila za delo enake vrednosti in diskriminacije na podlagi nacionalnega ali socialnega porekla, rase, barve kože, spola, veroizpovedi, političnega prepričanja, ki se razlaga v skladu s členoma 2 in 3 Konvencije MOD št. 100 o enakem plačilu, členoma 1 in 2 Konvencije MOD št. 111 o diskriminaciji in členom 7 MPESKP.

Instrumenti na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin

- / Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah
- / Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah.
- / Konvencija o otrokovih pravicah
- / Osnovne/temeljne konvencije Mednarodne organizacije dela.
- / Konvencija št. 87 o sindikalni svobodi in varstvu sindikalnih pravic, 1948
- / Konvencija št. 98 o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja, 1949
- / Konvencija št. 29 o prisilnem ali obveznem delu, 1930, in njen protokol iz leta 2014.
- / Konvencija št. 105 o odpravi prisilnega dela iz leta 1957.
- / Konvencija št. 138 o minimalni starosti za sklenitev delovnega razmerja iz leta 1973
- / Konvencija št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok iz leta 1999.
- / Konvencija št. 100 o enakem nagrajevanju žensk in moških za enako delo iz leta 1951.
- / Konvencija št. 111 o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih iz leta 1958.

Prepovedi in obveznosti, vključene v okoljske instrumente, določbe konvencij, trenutno vključene v Prilogo, del II

- / Obveznost izogibanja negativnim vplivom na biološko raznovrstnost ali njihovega zmanjšanja na najmanjšo možno mero, ki se razlaga v skladu s členom 10, točka (b) Konvencije o biološki raznovrstnosti iz leta 1992 in pravom, ki se uporablja v zadevni jurisdikciji, vključno z obveznostmi iz Kartagenskega protokola glede razvoja, prevoza, uporabe in sproščanja živih spremenjenih organizmov ter ravnanja z njimi in obveznostmi iz Nagojskega protokola o dostopu do genskih virov ter poštene in pravične delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove uporabe, h Konvenciji o biološki raznovrstnosti z dne 12. oktobra 2014.
- / Prepoved uvoza, izvoza, ponovnega izvoza ali vnosa iz morja brez dovoljenja osebkov vrst iz dodatkov od I do III h Konvenciji o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES) z dne 3. marca 1973, ki se razlaga v skladu s členi III, IV in V Konvencije.
- / Prepoved proizvodnje, uvoza in izvoza proizvodov z dodanim živim srebrom iz Priloge A, del I h Konvenciji Minamata o živem srebru z dne 10. oktobra 2013 (Konvencija Minamata), ki se razlaga v skladu s členom 4(1) Konvencije.
- / Prepoved uporabe živega srebra ali živosrebrih spojin v proizvodnih postopkih iz Priloge B, del I h Konvenciji Minamata po datumu opustitve, ki je za posamezne postopke določen v tej konvenciji, ki se razlaga v skladu s členom 5(2) Konvencije.
- / Prepoved nezakonite obravnave odpadkov z živim srebrom, ki se razlaga v skladu s členom 11(3) Konvencije Minamata in členom 13 Uredbe (EU) 2017/852 Evropskega parlamenta in Sveta(1);
- / Prepoved proizvodnje in uporabe kemikalij iz Priloge A k Stockholmski konvenciji o obstojnih organskih onesnaževalih z dne 22. maja 2001, ki se razlaga v skladu s členom 3(1), točka (a), točka (i) Konvencije in Uredbe (EU) 2019/1021 Evropskega parlamenta in Sveta(2)
- / Prepoved nezakonitega rokovanja z odpadki, njihovega zbiranja, skladiščenja in odstranjevanja, ki se razlaga v skladu s členom 6(1), točka (d), točki (i) in (ii) Stockholmske konvencije o obstojnih organskih onesnaževalih in členom 7 Uredbe (EU) 2019/1021.
- / Prepoved uvoza ali izvoza kemikalije iz Priloge III k Rotterdamski konvenciji
- / o postopku soglasja po predhodnem obveščanju za določene nevarne kemikalije in pesticide v mednarodni trgovini z dne 10. septembra 1998, ki se razlaga v skladu s členom 10(1), členom 11(1), točka (b), in členom 11(2) Konvencije in navedbo pogodbenice uvoznice ali izvoznice Konvencije v skladu s postopkom soglasja po predhodnem obveščanju.

- / Prepoved nezakonite proizvodnje, porabe, uvoza in izvoza nadzorovanih snovi iz prilog A, B, C in E k Montrealskemu protokolu o substancah, ki škodljivo delujejo na ozonski plašč, k Dunajski konvenciji o varstvu ozonskega plašča, ki se razlaga v skladu s členom 4B Montrealskega protokola in določbami o licenciranju na podlagi prava, ki se uporablja v zadevni jurisdikciji.
- / Prepoved izvoza nevarnih ali drugih odpadkov, ki se razlaga v skladu s členoma 1(1) in (2) Baselske konvencije o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja z dne 22. marca 1989 (Baselska konvencija) in Uredbo (ES) št. 1013/2006 Evropskega parlamenta in Sveta (3):
 - (a) v pogodbenico Konvencije, ki je prepovedala uvoz takšnih nevarnih in drugih odpadkov, ki se razlaga v skladu s členom 4(1), točka (b), Baselske konvencije;
 - (b) v državo uvoznico, ki ni pisno odobrila določenega uvoza, kadar ta država uvoznica ni prepovedala uvoza takšnih nevarnih odpadkov, ki se razlaga v skladu s členom 4(1), točka (c), Baselske konvencije;
 - (c) v državo nepogodbenico Baselske konvencije, ki se razlaga v skladu s členom 4(5) Baselske konvencije;
 - (d) v državo uvoznico, če se s takimi nevarnimi ali drugimi odpadki v tej državi ali drugod ne ravna na okolju varen način, ki se razlaga v skladu s členom 4(8), prvi stavek Baselske konvencije.
- / Prepoved izvoza nevarnih odpadkov iz držav iz Priloge VII k Baselski konvenciji v države, ki niso navedene v Prilogi VII, za dejavnosti iz Priloge IV k Baselski konvenciji, ki se razlaga v skladu s členom 4A Baselske konvencije ter členoma 34 in 36 Uredbe (ES) št. 1013/2006.
- / Prepoved uvoza nevarnih odpadkov in drugih odpadkov iz držav nepogodbenc, ki niso ratificirale Baselske konvencije, ki se razlaga v skladu s členom 4(5) Baselske konvencije.
- / Obveznost izogibanja negativnim vplivom na lastnino ali njihovega zmanjšanja na najmanjšo možno mero, označeno za naravno dediščino, kakor je opredeljena v členu 2 Konvencije o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine z dne 16. novembra 1972 (Konvencija o svetovni dediščini), ki se razlaga v skladu s členom 5, točka (d) Konvencije o svetovni dediščini in pravom, ki se uporablja v zadevni jurisdikciji.
- / Obveznost izogibanja negativnim vplivom na mokrišča ali njihovega zmanjšanja na najmanjšo možno mero, kot so opredeljena v členu 1 Konvencije o močvirjih, ki so mednarodnega pomena, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic z dne 2. februarja 1971 (Ramsarska konvencija), ki se razlaga v skladu s členom 4(1) Ramsarske konvencije in pravom, ki se uporablja v zadevni jurisdikciji.
- / obveznost preprečevanja onesnaževanja z ladij, ki se razlaga v skladu s Mednarodno konvencijo o preprečevanju onesnaževanja morja z ladij z dne 2. novembra 1973, kot je bila spremenjena s Protokolom iz leta 1978 (Konvencija MARPOL 73/78). To vključuje:
 - (a) prepoved izpusta v morje:
 - (i) nafte ali naftnih mešanic, kot so opredeljene v členu 1 Priloge I h Konvenciji MARPOL 73/78, ki se razlaga v skladu s členi od 9 do 11 Priloge I h Konvenciji MARPOL 73/78;
 - (ii) zdravju škodljivih tekočin, kot so opredeljene v členu 1(6) Priloge II h Konvenciji MARPOL 73/78, ki se razlaga v skladu s členoma 5 in 6 Priloge II h Konvenciji MARPOL 73/78, ter
 - (iii) odpadnih voda, kot so opredeljene v členu 1(3) Priloge IV h Konvenciji MARPOL 73/78, ki se razlaga v skladu s členoma 8 in 9 Priloge IV h Konvenciji MARPOL 73/78;
 - (b) prepoved nezakonitega onesnaževanja s škodljivimi snovmi, ki se po morju prevažajo v pakirani obliki, kot so opredeljene v členu 1 Priloge III h Konvenciji MARPOL 73/78, ki se razlaga v skladu s členi od 1 do 7 Priloge III h konvenciji MARPOL 73/78, in
 - (c) prepoved nezakonitega onesnaževanja z odpadki z ladij, kakor je opredeljena v členu 1 Priloge V h konvenciji MARPOL 73/78, ki se razlaga v skladu s členi od 3 do 6 Priloge V h konvenciji MARPOL 73/78.
- / Obveznost preprečevanja, zmanjšanja in nadziranja onesnaževanja morskega okolja z odmetavanjem, ki se razlaga v skladu s členom 210 Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu z dne 10. decembra 1982 (Konvencija UNCLOS) in pravom, ki se uporablja v zadevni jurisdikciji.

3.2.2 Negativni vplivi na okolje

Direktiva opredeljuje škodljive vplive na okolje na dva načina.

Prvič, če degradacija okolja vpliva na nekatere človekove pravice iz oddelka 1 dela I Priloge (pravice in prepovedi), ki so obravnavane zgoraj. Natančneje:

- V točki 15 oddelka 1 dela I Priloge je zajeta merljiva degradacija okolja ali drugi vplivi na naravne vire, ki povzročajo ali bi lahko povzročili negativne vplive na eno ali več naslednjih področij: pravice do hrane, vode, sanitarnih objektov, zdravja, varnosti in lastnine ter ekosistemske storitve, ki prispevajo k blaginji ljudi.²⁹ Uvodna izjava točke 15 vsebuje neizčrpen seznam načinov, kako lahko pride do degradacije okolja.
- Točka 16 oddelka 1 dela I Priloge zajema nezakonito prisvajanje zemljišč ali prilasčanje naravnih virov, vključno s krčenjem gozdov, ki ima ali bi lahko imelo negativne posledice za pravice posameznikov, skupin in skupnosti do zemljišč in virov ali pravico, da niso prikrajšani za sredstva za obstoj.³⁰

V obeh primerih so podjetja dolžna obravnavati potencialne in dejanske okoljske degradacije. Točka 15 namreč prepoveduje povzročanje degradacije okolja, kar je lahko zajeto tudi v oddelku 2 dela I Priloge.

Drugič, škodljivi vplivi na okolje so lahko posledica kršitev izbranih mednarodnih okoljskih obveznosti in prepovedi, navedenih v delu II Priloge.³¹

29 Glej [Direktiva EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti](#), Priloga, del I, oddelek 1, odstavek 15.

30 Glej [Direktiva EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti](#), Priloga, del I, oddelek 1, odstavek 16.

31 Glej ClientEarth, Frank Bold, [Environmental Due Diligence and Reporting in the EU](#) (2024), stran 62.

PRIPOROČILA

Vplive na okolje je treba dodatno uskladiti z opredelitvijo vplivov na okolje v skladu z direktivo CSRD³² in sektorsko zakonodajo o skrbnem pregledu, kot je uredba o baterijah.³³ S tem bi bila opredelitev bolj usklajena tudi z opredelitvijo iz smernic OECD, ki od junija 2023 zajemajo vse vplive na okolje, vključno s podnebnimi spremembami.

Možnost A: Opredelitev vplivov na okolje predvsem z obsežnim seznamom vplivov na okolje, ki vključuje:

- podnebne spremembe;
- izgubo biotske raznovrstnosti;
- onesnaževanje zraka, vode in tal;
- degradacijo kopenskega, morskega in sladkovodnega ekosistema;
- krčenje gozdov;
- prekomerno porabo materialov, vode, energije in drugih naravnih virov;
- škodljivo nastajanje odpadkov, vključno z nevarnimi snovmi, in slabo ravnanje z njimi.

V takem primeru bi priloge služile za opredelitev obveznosti v zvezi s posebnimi vrstami okoljske škode.

Možnost B: Zagotoviti, da je seznam prepovedi in obveznosti v okoljskih konvencijah popoln, tako da se sklicujete na vse ustrezne določbe.³⁴ Poleg tega zagotovite, da so zajeti vsi okoljski vplivi, z dodajanjem naslednjih konvencij v Prilogo, del 2:

- Pariški sporazum v okviru Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja.
Člen 2(1)(a), člen 4(1) in člen 4(2) - obveznost zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Člen 5(1) - obveznost ohranjanja in povečanja ponorov in zbiralnikov toplogrednih plinov.
- Konvencija ZN o vodah (Konvencija o varstvu in uporabi čezmejnih vodotokov in mednarodnih jezer).
Člen 2 - Obveznost sprejetja ustreznih ukrepov za preprečevanje, nadzor in zmanjševanje vplivov uporabe vode in onesnaževanja ter za ohranjanje in obnovo ekosistemov.

32 Člen 29b računovodske direktive določa, da se v delegiranem aktu o evropskih standardih poročanja o trajnostnosti (ESRS) opredelijo informacije, ki jih bodo morala podjetja razkriti v zvezi z: (i) blažitevijo podnebnih sprememb, vključno z emisijami toplogrednih plinov iz obsega 1, obsega 2 in po potrebi obsega 3; (ii) prilagajanje podnebnim spremembam; (iii) voda in morski viri; (iv) uporaba virov in krožno gospodarstvo; (v) onesnaževanje ter (vi) biotska raznovrstnost in ekosistemi.

33 Uredba (EU) št. 2023/1542 v Prilogi X(2)(a) opredeljuje kategorije tveganja, povezane z okoljem, podnebjem in zdravjem ljudi, ob upoštevanju neposrednih, induciranih, posrednih in kumulativnih učinkov, med katere med drugim spadajo: »(i) zrak, vključno z onesnaževanjem zraka kot so emisije toplogrednih plinov; vode, vključno z morskim dnom in morskim okoljem, vključno z onesnaževanjem vode, rabo vode, količinami vode (poplave ali suše) in dostopom do vode; (iii) tla, vključno z onesnaževanjem tal, erozijo tal, rabo zemljišč in degradacijo tal; (iv) biotska raznovrstnost, vključno s škodo za habitate, prostoživeče živali, rastline in ekosisteme, vključno z ekosistemskimi storitvam, (v) nevarne snovi; (vi) hrup in vibracije; (vii) varnost obratov; (viii) raba energije; (ix) odpadki in ostanki«.

34 Za več podrobnosti glej ClientEarth, Frank Bold, Environmental Due Diligence and Reporting in the EU (2024), stran 52.

POUDAREK 2 – Krepitev zaščite staroselskih ljudstev v okviru CSDDD

Zlorabe podjetij nesorazmerno bolj prizadenejo staroselska ljudstva. Vendar CSDDD ne obravnava ustrezno njihovih edinstvenih tveganj za uveljavljanje pravic, vključno z zemljišči njihovih prednikov, kulturami in načini preživljanja.

Pri prenosu direktive je ključno, da zakonodajalci in podjetja jasno razlikujejo med obveznostjo podjetij, da se posvetujejo s staroselskimi ljudstvi v okviru smiselnega sodelovanja z deležniki, na eni strani in obveznostjo države, da pridobi njihovo prostovoljno in predhodno privolitve po predhodni seznanitvi, na drugi strani. Pridobitev privolitve staroselskih ljudstev ostaja državna obveznost, zato se podjetje ne sme vmešavati (da zagotovi prostovoljnost), ne sme začeti projekta (da zagotovi predhodnost), mora zagotoviti informacije v dostopni obliki (da zagotovi predhodno seznanitev) in spoštovati rezultate tega postopka (da zagotovi spoštovanje privolitve).

Da bi okrepile zaščito staroselskih ljudstev v skladu z Direktivo, bi morale države članice prilagoditi vsebinsko področje uporabe iz Priloge, da bi izrecno vključile sklicevanja na njih in njihove pravice. Natančneje:

- / Na seznam instrumentov človekovih pravic v oddelku 2 dela I Priloge dodajte Deklaracijo ZN o pravicah domorodnih ljudstev (UNDRIP).
- / Pojasnite, da so staroselska ljudstva vključena med imetnike pravic iz točke 16 oddelka 1 dela I Priloge o pravici do zemljišča in prepovedi nezakonitega izseljevanja. Sedanja formulacija »posamezniki, skupine in skupnosti« je preveč nejasna, da bi učinkovito zagotavljala to zaščito za staroselska ljudstva in posebno zaščito, ki jo uživajo v skladu z mednarodnim pravom človekovih pravic.
- / Pod isto točko izrecno vključite pravico do prostovoljne in predhodne privolitve po predhodni seznanitvi pod »pravico do zemljišča«, ki je v direktivi navedena le kot uvodna izjava.³⁵
- / Pojasnite razliko med dolžnostjo podjetja, da smiselno sodeluje z deležniki v skladu s členom 13 CSDDD, in dolžnostjo države, da pred odobritvijo projektov, ki vplivajo na staroselska zemljišča, vire ali kulturno dediščino, zagotovi prostovoljne in predhodne privolitve po predhodni seznanitvi, ter zlasti, kako se sodelovanje z deležniki razlikuje od zagotavljanja prostovoljne in predhodne privolitve po predhodni seznanitvi .

3.3 Kateri deli vrednostne verige so zajeti

Mednarodni standardi, kot so UNGP in smernice OECD, od podjetij pričakujejo, da bodo izvajala skrben pregled v celotni vrednostni verigi. To vključuje skrbni pregled njihovih lastnih dejavnosti in dejavnosti njihovih poslovnih odnosov v celotni vrednostni verigi, tako na začetku kot na koncu proizvodne verige.

Namesto tega CSDDD od podjetij zahteva, da izvajajo skrbno preverjanje za ugotavljanje in obravnavanje negativnih vplivov, ki izhajajo iz njihovih dejavnosti, dejavnosti njihovih hčerinskih družb in dejavnosti njihovih poslovnih partnerjev v njihovih »verigah dejavnosti« - poseben koncept, ki ga uvaja direktiva in se nanaša na izbrane dele vrednostne verige.

ČLEN	DEFINICIJE	VSEBINA
3(1)(g)(i), (ii)	Veriga dejavnosti	(i) Dejavnosti poslovnih partnerjev podjetja, ki so višje v verigi, povezane s proizvodnjo blaga ali opravljanjem storitev s strani podjetja, vključno z načrtovanjem, pridobivanjem, proizvodnjo, prevozom, skladiščenjem in dobavo surovin, izdelkov ali delov izdelkov ter razvojem izdelka ali storitve, in (ii) dejavnosti poslovnih partnerjev podjetja, ki so nižje v verigi, povezane z distribucijo, prevozom in skladiščenjem izdelka tega podjetja, kadar poslovni partnerji izvajajo te dejavnosti za podjetje ali v imenu podjetja, z izjemo distribucije, prevoza in skladiščenja izdelka, za katerega velja nadzor izvoza na podlagi Uredbe (EU) 2021/821 ali nadzor izvoza orožja, streliva ali vojaških sredstev po odobritvi izvoza izdelka.
3(1)(f)(i)	Neposredni poslovni partner	Pomeni subjekt, s katerim ima podjetje trgovinski sporazum, povezan s poslovanjem, izdelki ali storitvami podjetja, ali za katerega podjetje opravlja storitve na podlagi točke (g).
3(1)(f)(ii)	Posredni poslovni partner	Subjekt, ki ni neposredni poslovni partner, vendar opravlja poslovne dejavnosti, povezane s poslovanjem, izdelki ali storitvami podjetja.

Tabela 4: Opredelitev pojmov: vrednostna veriga

Izraz »veriga dejavnosti« je opredeljen z razlikovanjem med predhodnimi in nadaljnjimi dejavnostmi.³⁶

Dejavnosti poslovnega partnerja podjetja, ki je **višje v proizvodni verigi**, povezane s proizvodnjo blaga ali opravljanjem storitev so vključene v obseg obveznosti skrbnega pregleda podjetja. Za ponazoritev CSDDD vsebuje neizčrpen seznam tipičnih dejavnosti, ki bi jih morala podjetja upoštevati.

36 Člen 3(1)(g)(i) in 3(1)(g)(ii) CSDDD.

Dejavnosti poslovnih partnerjev podjetja, ki so **nižje v verigi**, so izrecno zajete, če izpolnjujejo naslednja dva pogoja:

- / Povezane so z distribucijo, prevozom in skladiščenjem izdelkov podjetja.
- / Opravljajo se »za podjetje ali v njegovem imenu«.³⁷

Poleg tega direktiva vsebuje dve izključitvi izdelkov, ki bi jih sicer lahko vključili v opredelitev verige dejavnosti, ki so nižje.

- / Dejavnosti poslovnih partnerjev podjetja, ki so višje v verigi, povezane s storitvami podjetja, niso vključene v verigo dejavnosti.³⁸
- / Poleg tega blago z dvojno rabo iz Uredbe 2021/821 ter orožje, strelivo ali vojaška sredstva, ki so predmet nadzora, niso vključeni nižje v verigi dejavnosti po odobritvi izvoza izdelka v skladu z navedenimi okviri.³⁹

Z izrazom »poslovni partnerji« CSDDD ne misli le na neposredne (tj. pogodbene) odnose, vključuje tudi posredne odnose. To vključuje tudi odnose z dobavitelji izdelkov, ki niso na prvem nivoju, na primer s tekstilno tovarno, ki dobavlja bombaž tovarni oblačil, s katero ima podjetje neposredno pogodbeno razmerje, ali rudnik, ki oskrbuje talilnico ali podizvajalsko enoto. Podobno so lahko vse vrste subjektov v vrednostni verigi poslovni partnerji podjetja, če opravljajo posle, povezane s poslovanjem, izdelki ali storitvami podjetja. Zato veriga dejavnosti vključuje tako formalne kot tudi neformalne vidike gospodarstva, če so prisotni.

CSDDD se nanaša na dejavnosti, ki se izvajajo nižje v vrednostni verigi »za podjetje ali v imenu podjetja«, ne da bi pojasnili, kako je to razlikovanje povezano z opredelitvijo poslovnih odnosov iz Direktive, ki zajema tako neposredne kot posredne poslovne partnerje. To lahko povzroči zmedo in prekrivanje.

Pomembno je tudi vedeti, da koncept »verige dejavnosti« služi za določitev, za katere dele vrednostne verige na splošno veljajo obveznosti skrbnega pregleda podjetja. Vendar pa lahko številne vplive nižje v proizvodni verigi povzročijo ali skupaj z njimi povzročijo dejanja in opustitve podjetja, zato mora podjetje sprejeti ustrezne ukrepe za njihovo odpravo. Podjetje lahko na primer sprejme ukrepe za preprečevanje ali odpravljanje vplivov izdelka s spreminjanjem njegove zasnove ali sestave.

37 To razlikovanje je ločeno od razlikovanja med neposrednimi in posrednimi poslovnimi partnerji, podjetja pa morajo upoštevati dejavnosti posrednih partnerjev v zvezi z distribucijo, prevozom in skladiščenjem, ki se izvajajo zanje ali v njihovem imenu.

38 Uvodna izjava 26 CSDDD.

39 Člen 3(1)(g)(ii) CSDDD.

PRIPOROČILA

Države članice bi morale pri prenosu CSDDD zagotoviti, da se opredelitev vrednostnih verig podjetij bolje uskladi z mednarodnimi standardi. To bi bolj prispevalo k cilju Direktive, da se preprečijo škodljivi vplivi na človekove pravice in okolje. Poleg tega obstoječi primeri skrbnega pregleda nižje v verigi vrednosti⁴⁰ kažejo, da je skrben pregled nižje v verigi izvedljiva zahteva.

Možnost A: Usklajenost z mednarodnimi standardi

- Uskladitev pristopa k verigi vrednosti na koncu proizvodne verige s pristopom na začetku proizvodne verige. Vključite vse dejavnosti poslovnega partnerja nižje v verigi in zagotovite nazoren, ne pa izčrpen seznam nadaljnjih dejavnosti.
- Poleg tega razširite opredelitev poslovnih partnerjev na nekomercialne odnose. Podjetja so lahko vključena v škodljive vplive v vseh vrstah odnosov, tako komercialne kot nekomercialne narave. Na primer, podjetje, ki deluje na območju, prizadetem zaradi spopadov, in katerega objekte varujejo državne varnostne sile, je lahko povezano z negativnimi vplivi, ki jih povzročijo varnostne sile, ko zagotavljajo takšno zaščito.⁴¹

Možnost B: Usmerjena razširitev opredelitve

- Odstranitev omejitve, da so zajete samo dejavnosti, ki se opravljajo »za podjetje ali v njegovem imenu«. Ta dodatni, nedoločeni pojem je treba pri prenosu črtati, da bi se izognili zmedi in prekrivanju.
- Izrecno razširite seznam dejavnosti nižje v verigi, da bo vključeval vsaj ključne dejavnosti, ki so verjetno povezane z negativnimi vplivi.

Ravnanje z odpadki⁴² lahko poleg škode za človekove pravice in okolje povzroči tudi visoke stroške čiščenja, ki jih bodo morali plačati javni organi in davkoplačevalci. Dodajanje teh dejavnosti v opredelitev »verige dejavnosti« bi prispevalo k preprečevanju takšnih posledic. Poleg tega je odgovornost proizvajalca v zvezi z ravnanjem z izrabljenimi snovmi uveljavljen koncept v zakonodaji EU (glej na primer sheme razširjene odgovornosti proizvajalca), CSDDD pa bi lahko takšne ukrepe okrepila in dopolnila, da se zagotovi skladna ureditev.

Oblikovanje in sestava izdelka: oblikovanje in sestava izdelka sta trenutno navedena v opredelitvi verige dejavnosti, ki so višje v proizvodni verigi. Vendar pa se njihovi učinki lahko pokažejo nižje v vrednostni verigi in so vsaj deloma odvisni od izbire podjetja. Zato je bistveno, da opredelitev »verige dejavnosti« pojasnjuje, da je treba opredeliti in obravnavati vplive, ki jih je mogoče pripisati fazam zasnove in sestave vrednostne verige, ne glede na fazo, v kateri se negativni vplivi dejansko čutijo.

40 Glej The Danish Institute for Human Rights, [Due Diligence in the Downstream Value Chain: case studies of current company practices](#), 2024.

41 Razlagalni vodnik UNGP, strani 41–42.

42 Politični sporazum med Svetom EU in Evropskim parlamentom iz decembra 2024 je vključeval dejavnosti poslovnih partnerjev, ki so nižje v verigi, povezane z ravnanjem z odpadki izdelkov podjetja. Sporazum se je nanašal na »odstranjevanje izdelka, vključno z razstavljanjem, recikliranjem, kompostiranjem ali odlaganjem [---], razen odstranjevanja izdelka s strani potrošnikov«. To sklicevanje je bilo pozneje odstranjeno zaradi pritiska v zadnjem trenutku v Svetu s strani nekaterih držav članic.

Uporaba blaga: uporaba izdelka podjetja je pomembna potencialna dejavnost, pri kateri so podjetja lahko povezana s škodljivimi vplivi. Podjetja že imajo uveljavljeno prakso, da upoštevajo (razumno predvidljivo) uporabo svojih izdelkov v okviru zakonodaje varnosti izdelkov. Podobno tudi zakonodaja o okoljsko primerni zasnovi vključuje sklicevanje na nekatere okoljske vidike izdelka uporaba. Vključitev »uporabe«, »nameravane uporabe« in »predvidljive zlorabe« med dejavnosti, ki so nižje v verigi, v okviru CSDDD bi povečala skladnost s takšno zakonodajo.

- Vključujejo distribucijo, prevoz in skladiščenje izdelkov, za katere velja izvozni nadzor. Države članice pri prenosu CSDDD ne bi smele izključiti izdelkov, katerih izvoz je bil odobren v okviru nadzora izvoza, in, če je treba, bi morale spremeniti ustrezno nacionalno zakonodajo o nadzoru izvoza tako, da je pojasnjeno, da bi morala podjetja izvajati skrben pregled tudi, če so izvozna dovoljenja že bila izdana.

Možnost C: Razjasnitev sedanjih dvoumnosti v opredelitvi

- Pojasniti, da morajo podjetja obravnavati vsaj vplive, ki so posledica njihovega lastnega delovanja in delovanja njihovih hčerinskih družb. Dejansko se izključitev storitev iz verige dejavnosti ki so nižje v verigi, nanaša samo na poslovne partnerje in ne na storitve, ki jih opravlja podjetje samo ali njegove hčerinske družbe.
- Pojasniti je treba, da se tudi poslovni partnerji, ki delujejo v sivi ekonomiji, štejejo za »poslovne odnose« in so zato vključeni v verigo dejavnosti.
- Države članice morajo pojasniti, da morajo podjetja ugotoviti škodljive vplive, ki izhajajo iz uporabe storitev, povezanih z njihovimi lastnimi dejavnostmi in dejavnostmi njihovih podružnic, ter ustrezno spremeniti svoj poslovni načrt, splošne strategije in dejavnosti, vključno s praksami oblikovanja, nabave in distribucije njihovih storitev.

4 Obveznosti podjetij v skladu s CSDDD

4.1 Kaj je obvezni skrbni pregled človekovih pravic in okolja (HREDD)

HREDD je metodologija, s katero lahko podjetja udejanjajo svoje spoštovanje človekovih pravic in okolja. HREDD predpisuje, da podjetja prepoznajo, ocenijo, preprečijo in ublažijo, odpravijo in sanirajo škodo, povzročeno človekovim pravicam in okolju v celotni vrednostni verigi. Podjetja morajo tudi obveščati o učinkih, ki so jih ugotovila ali jih obravnavajo, ter jim slediti in jih spremljati. Mednarodni standard za HREDD je bil postavljen leta 2011 s sprejetjem Vodilnega načela Združenih narodov o podjetništvu in človekovih pravicah ter posodobitvijo Smernic OECD za večnacionalna podjetja o odgovornem poslovanju v letih 2011 in 2023.

Postopek HREDD v okviru CSDDD se jasno zgleduje po standardih mednarodnega prava, vendar v nekaterih točkah odstopa - te razlike bodo pojasnjene v nadaljevanju UNGP in smernice OECD so koristno vodilo, kakšno poslovno ravnanje se pričakuje od podjetij in kako je treba razlagati določbe Direktive o skrbnem pregledu, kot je večkrat navedeno v uvodnih izjavah Direktive⁴³

Člen 5 Direktive CSDDD vsebuje določbe o tem, kakšni morajo biti praktični koraki skrbnega pregleda podjetja, in sicer:

- / vključevanje skrbnega pregleda v politike in sisteme obvladovanja tveganja v podjetju (oddelek 4.2);
- / prepoznavanje in ocenjevanje dejanskih ali morebitnih negativnih vplivov (oddelek 4.3.1) ter po potrebi prednostno razvrščanje dejanskih in morebitnih negativnih vplivov (oddelek 4.3.2);
- / preprečevanje in ublažitev morebitnih negativnih vplivov (oddelek 4.6.1) ter odprava dejanskih negativnih vplivov in zmanjševanje njihovega obsega (oddelek 4.6.2);
- / zagotavljanje poprave dejanskih negativnih vplivov (oddelek 4.7);
- / izvajanje smiselnega sodelovanja z deležniki (oddelek 4.8);
- / vzpostavitev in ohranjanje mehanizma uradnega obveščanja in pritožbenega postopka (oddelek 4.9);
- / dokumentiranje ukrepov, izvedenih za izpolnitev obveznosti skrbnega pregleda;
- / spremljanje učinkovitosti politike in ukrepov skrbnega pregleda podjetja;
- / javno obveščanje o skrbnem pregledu.

43 Uvodne izjave 6, 37, 51, 67 CSDDD.

4.2 Vključitev skrbnega pregleda v politike podjetij

Člen 7 CSDDD zahteva, da podjetja, ki spadajo na področje uporabe, sprejmejo politiko skrbnega pregleda in jo vključijo v svoje politike podjetja.

Politika skrbnega pregleda mora biti razvita po posvetovanju z zaposlenimi v podjetju in njihovimi predstavniki ter mora zajemati vsaj pristop podjetja k skrbnemu pregledu in kodeks ravnanja za podjetje, njegove hčerinske družbe in poslovne partnerje. Politika mora opisovati tudi, kako podjetje izvaja skrbni pregled in kako preverja skladnost s kodeksom ravnanja znotraj podjetja in pri svojih poslovnih partnerjih.

Ko se zgodijo pomembne spremembe, morajo podjetja posodobiti svoj skrbni pregled, ki ga je treba pregledati vsaj vsaki dve leti.

PRIPOROČILO

Države članice bi morale:

- / Zagotoviti odgovornost višjega vodstva podjetja in nadzor nad dolžnostjo skrbnega pregleda.

4.3 Opredelitev tveganj in določitev prednostnih nalog

Mednarodni okvir mehkega prava od podjetij zahteva, da opredelijo in ocenijo tveganja in vplive, ki jih povzročajo, h katerim prispevajo ali s katerimi so neposredno povezana prek poslovnih odnosov. Podjetja morajo začeti z določanjem obsega. Pri tem mora podjetje kartirati poslovne partnerje v svoji vrednostni verigi, zbirati podatke za razumevanje morebitnih tveganj, povezanih s sektorjem podjetja, geografijo in poslovnimi partnerji, opredeliti najpomembnejša tveganja in nenehno posodabljati kartiranje, da se vključijo izkušnje, pridobljene v postopku skrbnega pregleda, ali spremembe okoliščin.

Po opravljenem širšem določanju področja uporabe bi morale podjetje opraviti poglobljeno oceno svojih najpomembnejših tveganj in vplivov ter razmisliti o naravi lastne vpletenosti. Pri izvajanju ocenjevanja morajo podjetja uporabljati metodologijo, ki je primerna za prepoznavanje tveganj, ki jih je mogoče pričakovati v njihovi verigi dejavnosti.

Če vseh morebitnih in dejanskih negativnih vplivov ni mogoče obravnavati takoj, mora podjetje glede na njihovo resnost in verjetnost prednostno razvrstiti najpomembnejša tveganja in vplive, pri katerih je treba ukrepati. Ko so obravnavani najpomembnejši vplivi, mora podjetje nadaljevati z obravnavo manj pomembnih vplivov.

ČLEN	DEFINICIJE	VSEBINA
3(1)(l)	Resni negativni vpliv	Pomeni negativni vpliv, ki je posebno velik po svoji naravi, kot je vpliv, ki predstavlja nevarnost za življenje, zdravje in svobodo ljudi, ali po svojem dosegu, obsegu ali nepopravljivosti ob upoštevanju njegove resnosti, vključno s številom posameznikov, ki so ali bodo morda prizadeti, obsegom, v katerem je ali bo morda poškodovano oziroma drugače prizadeto okolje, stopnjo nepopravljivosti in omejitve pri zmožnosti za vzpostavitev stanja, enakovrednega predhodnemu, za prizadete posameznike ali okolje, v razumnem časovnem obdobju.
3(1)(o)	Ustrezni ukrepi	Pomeni ukrepe, s katerimi se lahko dosežejo cilji skrbnega pregleda z učinkovitim obravnavanjem negativnih vplivov, in sicer skladno s stopnjo resnosti in verjetnostjo negativnega vpliva, ter ki so razumno na voljo podjetju, ob upoštevanju okoliščin posameznega primera, vključno z naravo in obsegom negativnega vpliva in zadevnimi dejavniki tveganja.

Tabela 5: Opredelitve ključnih pojmov: opredelitev tveganj in prednostna razvrstitev

4.3.1 Prepoznavanje – člen 8

V skladu s členom 8 morajo podjetja, ki jih zajema Direktiva, sprejeti »ustrezne ukrepe« za ugotavljanje in ocenjevanje dejanskih in morebitnih škodljivih vplivov v zvezi s svojimi dejavnostmi, dejavnostmi svojih podružnic in dejavnostmi svojih poslovnih partnerjev v verigah dejavnosti podjetij, in to vse do ravni surovin.

Obveznost vključuje vsaj dva koraka (člen 8.2):

- a. Pripravijo **zemljevid** svojih dejavnosti, vključno z dejavnostmi svojih podružnic in dejavnostmi svojih poslovnih partnerjev v svoji verigi dejavnosti, da bi opredelili splošna območja, na katerih se bodo škodljivi vplivi najverjetneje pojavili in bili najhujši.
- b. Na podlagi kartiranja, opravljenega v skladu s točko (a), izvedejo poglobljeno **oceno** svojih dejavnosti, dejavnosti svojih podružnic in dejavnosti svojih poslovnih partnerjev v svoji verigi dejavnosti na območjih, za katera je bilo ugotovljeno, da imajo največjo verjetnost in resnost škodljivih vplivov.

Opozoriti je treba, da izraza »območja« v členu 8(2)(b) ne bi smeli razlagati restriktivno, da bi pomenil le geografska območja. Ravno nasprotno se nanaša na opredeljene dele verige dejavnosti (na primer določene jurisdikcije, stopnje vrednostne verige ali vrste odnosov), kjer se bodo škodljivi vplivi najverjetneje pojavili ali bili najhujši. Pri posebnem ocenjevanju geografskih območij se od podjetij pričakuje, da izvajajo poostreno skrbno preverjanje človekovih pravic, kadar njihove dejavnosti ali dejavnosti njihovih poslovnih partnerjev potekajo v državah, ki so jih prizadeli konflikti, in območjih z visokim tveganjem (CAHRA)⁴⁴, kot so opredeljena v Uredbi (EU) 2017/821 (znana tudi kot Uredba o konfliktnih mineralih).⁴⁵ Opozoriti je

44 Uvodna izjava 41 CSDDD.

45 Glej Delovna skupina ZN za podjetja in človekove pravice, [Heightened Human Rights Due Diligence for Business in Conflict-Affected Contexts: A Guide](#), 2022.

treba tudi, da podjetja pri ugotavljanju škodljivih vplivov ne bi smela ugotavljati in ocenjevati le lastnih vplivov, temveč bi morala upoštevati tudi vpliv/-e poslovnega modela in strategij poslovnega partnerja, vključno z njegovimi praksami trgovanja, naročanja in oblikovanja cen.⁴⁶

V uvodni izjavi 41 je glede pogostosti ugotavljanja učinkov pojasnjeno, da je treba ugotavljanje škodljivih učinkov izvajati na ponavljajoč način, ki se lahko redno odziva na pomembne spremembe vendar vsaj vsakih dvanajst mesecev. Ta ponavljajoča se narava identifikacije se nanaša tudi na njene rezultate. Če podjetja ne morejo pridobiti nekaterih potrebnih informacij v svoji verigi dejavnosti, morajo biti sposobna navesti razloge za takšen izid in morajo sprejeti potrebne ukrepe za njihovo pridobitev.⁴⁷ Direktiva določa, da lahko podjetja sodelujejo v industrijskih pobudah ali večdeležniških pobudah (MSI) ali uporabljajo storitve tretjih preveriteljev kot podporo tem postopkom (glej oddelek 4.8).

PRIPOROČILI

Države članice bi morale:

- / Zagotoviti, da ocena učinka podjetij v skladu s členom 8(2)(b) vključuje podrobnejši prikaz dejanskih posameznih poslovnih odnosov, vključno z imeni in lokacijami. Države članice bi morale zagotoviti, da podjetja javno objavijo kartiranje svoje vrednostne verige kot del svoje obveznosti javnega obveščanja o svoji skrbnosti.
- / Olajšati in spodbujati pobude za odprte podatke za kartiranje dobavnih verig ter ugotavljanje tveganj in vrst škodljivih vplivov v sektorjih in državah, da bi se izognili podvajanju in olajšali breme za vse, ne glede na njihove zmogljivosti, in olajšati dostop do teh informacij zlasti malim in srednje velikim podjetjem.

4.3.2 Določitev prednostnih nalog – člen 9

Če vseh morebitnih in dejanskih negativnih vplivov ni mogoče obravnavati takoj, mora podjetje glede na njihovo resnost in verjetnost prednostno razvrstiti najpomembnejša tveganja in vplive, pri katerih je treba ukrepati.⁴⁸ Ko so obravnavani najpomembnejši vplivi, mora podjetje nadaljevati z obravnavo manj pomembnih vplivov.⁴⁹ Zunanjih dejavnikov, kot je bližina ali vpliv na poslovne partnerje ali potencialne odgovornosti, ni mogoče upoštevati.⁵⁰

Je pa v členu 9 jasno navedeno, da določanje prednostnih ukrepov ne odpravlja obveznosti podjetja, da obravnava vse ugotovljene škodljive vplive, in je predvideno le kot ukrep za določanje zaporedja, kadar ni mogoče obravnavati vseh vplivov hkrati. Ko so z ustreznimi ukrepi odpravljeni najhujši in najverjetnejši vplivi, morajo podjetja obravnavati manj resne in manj verjetne vplive.⁵¹ Direktiva določa, da je

46 Uvodna izjava 42 CSDDD.

47 Uvodna izjava 41 CSDDD.

48 Člen 9(1) CSDDD. Nasprotno, če je mogoče obravnavati vse vplive hkrati, podjetjem ni dovoljeno določati prednostnih nalog.

49 Člen 9(2) CSDDD

50 Uvodna izjava 44 CSDDD.

51 Člen 9(3) CSDDD

treba prednostne vplive obravnavati v razumnem času.⁵² Poleg tega podjetjem ni treba čakati, da je prednostno obravnavani vpliv v celoti ali dejansko odpravljen, preden začnejo izvajati ukrepe za obravnavo manj resnih prednostno obravnavanih vplivov, če so bili ustrezni ukrepi že sprejeti ali vzpostavljeni.

Pomen pojmov »resnost« in »verjetnost« je usklajen s standardi ZN in OECD. Resnost škodljivega učinka je treba oceniti glede na njegov obseg, področje uporabe, nepovratnost in obseg škode za posameznike ali okolje, ne da bi upoštevali vpliv, vpletenost, bližino ali odgovornost podjetja.⁵³

PRIPOROČILO

Države članice bi morale:

- / Pojasniti, da morajo podjetja natančno dokumentirati in utemeljiti svoje odločitve o prednostni razvrstitvi ter tako zagotoviti preglednost, zakaj so bili nekateri vplivi obravnavani najprej in zakaj so se drugi zdeli manj nujni ali jih takrat ni bilo mogoče obravnavati. To je pomembna podlaga za javne organe ali nacionalna sodišča, če bodo morala presojeti odločitve o prednostni razvrstitvi.⁵⁴

4.4 Preprečevanje morebitnih škodljivih vplivov in odpravljanje dejanskih vplivov

4.4.1 Vključenost podjetja v škodljive vplive

V skladu z mednarodnim okvirom se od podjetij pričakuje, da bodo preprečila in ublažila škodljive vplive. Vpletenost podjetja v škodljiv vpliv določa obseg ukrepov, ki jih mora podjetje sprejeti za odpravo škode, zato morajo podjetja razumeti svojo vključenost v zvezi z določenim vplivom. Podjetja **povzročajo** vpliv, če ga povzročajo njihove dejavnosti. Podjetja **prispevajo** k vplivu, kadar njihove dejavnosti skupaj z drugimi akterji povzročijo škodo ali kadar njihove dejavnosti omogočajo, da škodo povzroči drug akter. Podjetja so neposredno **povezana** z vplivom, če obstaja povezava med škodo in njihovimi izdelki, storitvami ali dejavnostmi prek poslovnih odnosov z drugimi akterji.

CSDDD uporablja drugačno terminologijo za določanje ustrezne vključenosti, in sicer položaj, v katerem:

- / Je lahko vpliv **povzročilo** izključno podjetje.
- / Lahko podjetje prispeva k vplivu, če ga povzroči **skupaj** s hčerinsko družbo ali poslovnim partnerjem (to velja za dejanja in opustitve, vključno s tistimi, pri

52 Ibidem

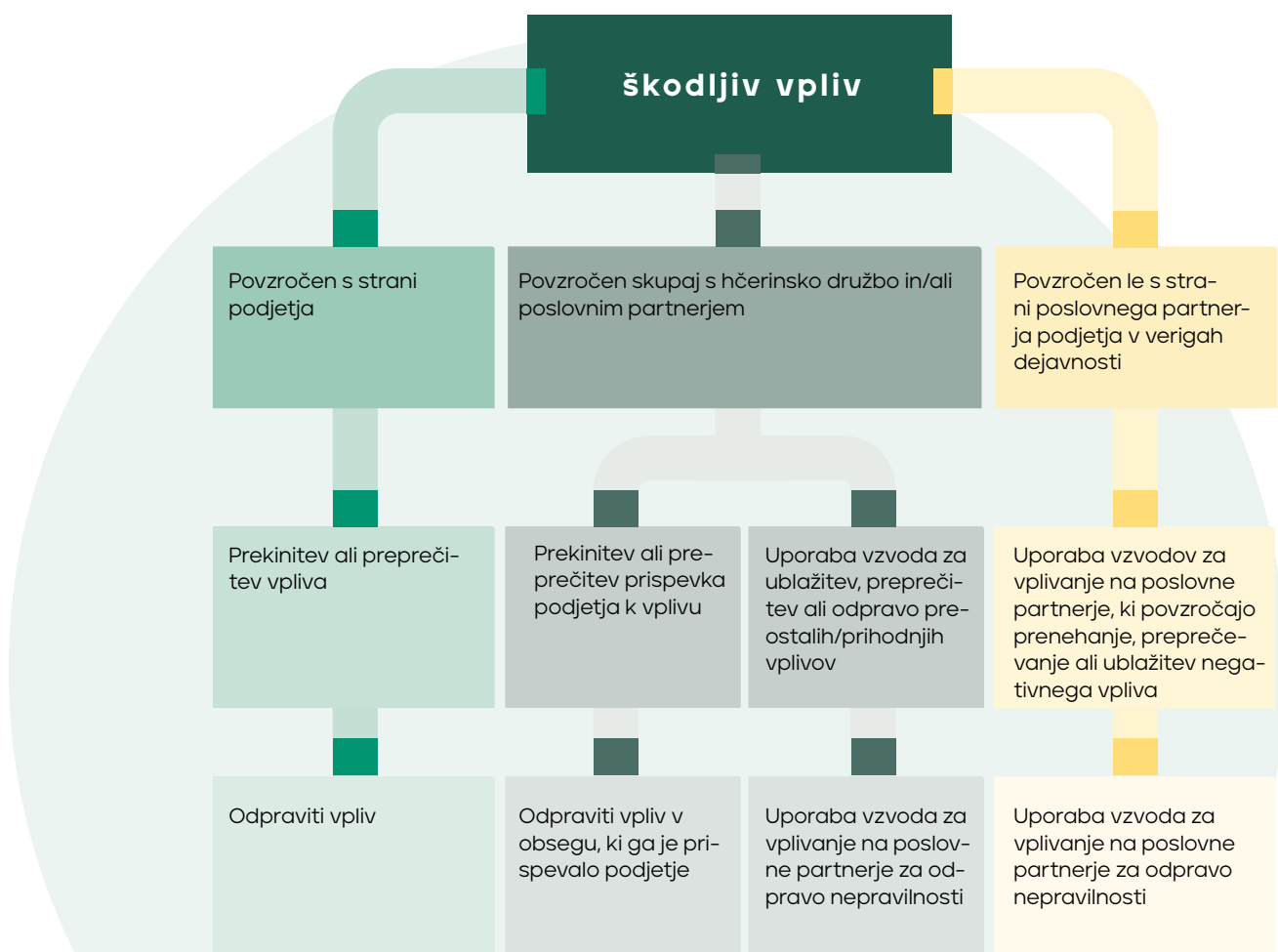
53 Uvodna izjava 44 CSDDD.

54 Člen 27(2) (d), Uvodna izjava 80 CSDDD

katerih podjetje olajša ali spodbuja poslovnega partnerja, da povzroči škodljiv vpliv).⁵⁵

- / Je lahko vpliv prisoten v verigi dejavnosti podjetja, vendar ga povzroči le poslovni partner.

Vrsta ukrepov, ki jih lahko podjetje sprejme za obravnavo takšnih vplivov – kot tudi raven pravnih pričakovanj – bo odvisna od tega, v kateri od teh treh situacij se znajde.

Grafika 2: Stopnja vključenosti v okviru CSDDD

Čeprav se to razlikuje od besedila, uporabljenega v mednarodnih standardih, uvodni izjavi 45 in 53 pojasnjujeta, da je treba kategorije udeležbe uporabljati v skladu z mednarodnimi okviri. Vendar se CSDDD pri opisovanju skupnega povzročanja osredotoča na hčerinske družbe ali poslovne partnerje ter neposredno povezavo pripisuje le primerom, v katerih je vpliv izključno povzročil poslovni partner. Nasprotno pa prispevek po mednarodnih standardih vključuje situacijo, v kateri podjetje povzroči škodo v kombinaciji z drugim akterjem, ki ni nujno del njegove

55 Uvodna izjava 53 CSDDD. Treba je opozoriti, da v mednarodnih standardih 'spodbujanje' poslovnega partnerja ne zahteva namena, temveč zgolj povečanje tveganja za škodljiv vpliv (glej Smernice OECD, stran 70). V skladu z uvodno izjavo 53 je treba CSDDD razlagati v skladu z navedenimi standardi.

vrednostne verige. Prav tako poveza v mednarodnem okviru zahteva, da je podjetje povezano z vplivom prek poslovnega razmerja, vendar ne zahteva, da vpliv izključno povzroči poslovni partner. Države članice bi morale to vprašanje obravnavati in odpraviti, s čimer bi zagotovile popolno usklajenost z mednarodnimi standardi.

Pomembno je, da v skladu z mednarodnim okvirom odnos med podjetjem in vplivom ni statičen, temveč se lahko sčasoma razvija. Na primer: v skladu s Smernicami OECD za skrbno preverjanje⁵⁶, kadar je podjetje povezano z vplivom v verigi svojih dejavnosti, vendar ga sčasoma večkrat ne odpravi, čeprav se ga zaveda, se lahko stopnja njegove vpletenosti spreminja. Sčasoma se lahko šteje, da podjetje odobrava, omogoča ali celo spodbuja poslovnega partnerja in tako prispeva k vplivu.⁵⁷ To lahko vpliva na način ocenjevanja odgovornosti podjetja.

Mednarodne norme temeljijo na pričakovanju, da se bodo podjetja odzvala na vplive, na njihovi vpletenosti do vplivov (ali odnosu do njih). Podjetja, ki povzročajo vpliv, bi morala vpliv ustaviti ali preprečiti in ga odpraviti. Podjetja, ki prispevajo k vplivu, bi morala prenehati ali preprečiti svoj prispevek in odpraviti vpliv v obsegu, ki ga je prispevalo podjetje. Podjetja, ki prispevajo k vplivu, bi morala uporabiti tudi vzvod za ublažitev preostalih vplivov in preprečiti prihodnje vplive ter uporabiti vzvode za spodbujanje odprave preostalih vplivov. Podjetja, ki so neposredno povezana z vplivi, bi morala uporabiti vzvod za vplivanje na subjekt/-e, ki povzročajo vpliv, da ga prenehajo povzročati in ublažijo, ter uporabiti vzvod za vplivanje na subjekt/-e, ki povzročajo vpliv, da ga odpravijo.

CSDDD opredeljuje podoben način, po katerem morajo podjetja preprečevati (10. člen), odpravljati (11. člen) in sanirati vplive (12. člen), odvisno od tega, kako so z njimi povezana. To odraža dejstvo, da lahko potencialne in dejanske škodljive vplive povzroči podjetje samo, skupaj z enim ali več akterji ali samo s svojimi poslovnimi partnerji ter da se lahko ti vplivi pojavijo na različnih točkah v verigi dejavnosti podjetja.

ČLEN	DEFINICIJE	VSEBINA
3(1)(u)	Dejavniki tveganja	Pomeni dejstva, razmere ali okoliščine, ki se nanašajo na resnost in verjetnost negativnega vpliva, vključno z dejavniki tveganja na ravni podjetja, poslovnih dejavnosti, geografskimi in kontekstualnimi dejstvi, razmerami ali okoliščinami, dejstvi, razmerami ali okoliščinami na ravni produktov in storitev ter sektorskimi dejstvi, razmerami ali okoliščinami.
3(1)(i)	MSP	Pomeni mikro, malo ali srednje podjetje, ne glede na njegovo pravno obliko, ki ni del velike skupine, v skladu z opredelitvami teh pojmov v členu 3(1), (2), (3) in (7) Direktive 2013/34/EU.

Tabela 6: Opredelitve ključnih pojmov: preprečevanje škodljivih vplivov

56 Glej OECD, [Smernice OECD za skrbno preverjanje za odgovorno poslovno ravnanje](#), stran 71, 2018.

57 Glej Kampanja za čista oblačila, ECCHR, Public Eye in SOMO, [Respecting rights or ticking boxes? Legislating human rights due diligence](#), 2023.

4.4.2 Preprečevanje škodljivih vplivov

Ko so potencialni škodljivi vplivi opredeljeni in prednostno razvrščeni v skladu s členoma 8 in 9, mora podjetje sprejeti ustrezne ukrepe za njihovo preprečevanje (člen 10). Kadar preprečevanje ni mogoče, mora podjetje ustrezno ublažiti morebitne škodljive vplive. Ta obveznost se nanaša na oba učinka, ki sta bila ali bi morala biti ugotovljena.

4.4.3 Odprava dejanskih vplivov

Ko podjetje ugotovi in prednostno razvrsti dejanske škodljive vplive v skladu s členoma 8 in 9, mora sprejeti ustrezne ukrepe za njihovo odpravo (člen 11). V vsakem primeru velja: ko vpliva ni mogoče takoj odpraviti, je podjetje dolžno zmanjšati njegov obseg.

4.4.4 Ustrezni ukrepi na podlagi obeh členov

Preprečevanje in odpravljanje vplivov se doseže tako, da podjetje v ta namen sprejme »ustrezne ukrepe«. Člena 10 in 11 določata »ustrezne ukrepe« v povezavi s členom 3(1)(o), ki pojasnjuje, da morajo ti ukrepi omogočati doseganje ciljev potrebne skrbnosti in učinkovito obravnavanje zadevnih vplivov. Ustrezni ukrepi morajo biti zato učinkoviti pri preprečevanju ali odpravljanju škodljivih vplivov. Ti morajo biti sorazmerni z verjetnostjo in resnostjo vpliva ter morajo biti podjetju razumno dostopni.

Člena 10 in 11 predvidevata, da je treba pri ustreznih ukrepih upoštevati razmerja med podjetjem in vplivom (povzročitelj, skupni povzročitelj ali povzročitelj izključno poslovni partner), ter uvajata več kategorij ukrepov, ki jih je treba sprejeti. Več kategorij ukrepov se osredotoča na obravnavo lastnih dejanj podjetja, kot je nevtralizacija vpliva ali zmanjšanje njegovega obsega, finančne ali nefinančne naložbe v objekte ali procese ter spremembe ali izboljšave načrtov, strategij in dejavnosti podjetja, vključno s praksami nabave, oblikovanja in distribucije. Drugi usmerjajo podjetje pri krepitvi skrbnega pregleda pri poslovnih partnerjih, na primer z iskanjem pogodbenih zagotovil, da bo partner upošteval preventivni akcijski načrt podjetja, ali z zagotavljanjem finančne ali druge podpore partnerju, ki je malo ali srednje veliko podjetje (MSP). Poleg tega je v členih 10(3) in 11(4) navedeno, da lahko podjetja po potrebi sprejmejo tudi druge ukrepe poleg navedenih. Ti dve določbi pomagata opozoriti, da bodo morala podjetja v nekaterih okoliščinah za učinkovito obravnavanje vplivov preseči splošne ukrepe, ki jih predlaga Direktiva. Pri tem bo opredelitev iz člena 3(1)(o) spet v pomoč podjetjem pri določanju ukrepov, ki se pričakujejo kot ustrezni.

V uvodni izjavi 66 je pojasnjeno, da so pogodbeno zagotovila sicer lahko pomembno orodje za zahtevo, da poslovni partnerji spoštujejo človekove pravice in okolje, izvajajo dolžno skrbnost in preprečujejo škodo, vendar podjetje ne more prenesti svojih odgovornosti na poslovnega partnerja. To tako imenovano »pogodbeno kaskadiranje« bi ogrozilo odgovornost in učinkovite spremembe v verigah dejavnosti.

Člen 3(1)(o) določa, da morajo biti ustrezni ukrepi »podjetju razumno na voljo«. Vendar pa člen ne pojasnjuje, katere omejitve glede razpoložljivosti določenega ukrepa bi morale podjetje upoštevati, niti ne določa pričakovanj glede finančnih sredstev, ki bi jih morale podjetje nameniti za obvladovanje tveganj, povezanih z njegovim poslovanjem in poslovnimi odnosi.

Direktiva določa, da lahko podjetja sodelujejo v MSI ali uporabljajo storitve tretjih preveriteljev kot podporo tem postopkom (glej oddelek 4.10). Omeniti je treba, da je lahko posvetovanje prek večstranskih informacijskih pobud koristno za določitev širših ali splošnih tveganj negativnih vplivov, na primer na ravni države, vendar pa ne morejo in ne smejo nadomestiti posvetovanja z deležniki, na katere dejavnosti ali razmerja neposredno vplivajo, na primer na ravni tovarne ali lokacije.

PRIPOROČILA ZA OBA ČLENA

Države članice bi morale:

- / Pojasniti, da ukrepi, ki jih izvajajo podjetja, ne smejo izpolnjevati le zahtev iz členov 10 in 11 CSDDD, temveč morajo odražati tudi člen 3(1)(o) CSDDD, in sicer morajo biti učinkovita pri preprečevanju ali odpravljanju škodljivih vplivov, sorazmernih z njihovo verjetnostjo in resnostjo ter razumno dostopnih podjetju. Te člene je treba zato brati skupaj.
- / Zagotoviti, da se sezname ukrepov iz členov 10 in 11 CSDDD ne razumejo kot izčrpani.
- / Od podjetij zahtevati, da vzpostavijo finančne in tehnične zmogljivosti za zagotovitev, da so jim na voljo ustrezni ukrepi za obravnavanje tveganj, povezanih z njihovo verigo dejavnosti.
- / Pojasniti, da morajo podjetja razviti preventivni ali korektivni akcijski načrt za obravnavo dejanske ali potencialne škode v posvetovanju s prizadetimi deležniki in/ali njihovimi predstavniki, vključno z nevladnimi organizacijami, sindikati in drugimi deležniškimi organizacijami. Zaradi posebne narave vplivov je lahko dodana vrednost večsektorskih pobud omejena in ne sme nadomestiti posvetovanja s prizadetimi deležniki na ravni, na kateri se pojavlja vpliv.
- / Zagotoviti, da podjetja pri dokumentiranju svojega postopka potrebne skrbnosti in načrtov korektivnih ukrepov opredelijo temeljne vzroke, zakaj nekaterih vplivov ni bilo mogoče preprečiti, ublažiti ali odpraviti, ter pojasnijo, kako rešujejo ta vprašanja, in če ne, zakaj ne.
- / V zvezi s pogodbenim zagotavljanjem pojasniti, da dodelitev nalog med pogodbenimi strankami ne sme pomeniti prenosa obveznosti skrbnega preverjanja na poslovnega partnerja.

4.4.5 Odgovorno prenehanje sodelovanja

V posebnih primerih mednarodni okvir meni, da lahko ustrezni odzivi za preprečitev, ublažitev ali prenehanje učinka vključujejo začasno prekinitev poslovnega odnosa, medtem ko se stalno zmanjšuje tveganje, ali v skrajnem primeru prekinitev

poslovnega odnosa. Odstop se običajno predvidi po neuspešnih poskusih ublažitve ali kadar podjetje meni, da ublažitev ni izvedljiva, ali zaradi resnosti škodljivega vpliva.

Tudi v okviru CSDDD je prekinitev sodelovanja skrajni ukrep. Pri odpravljanju trdovratnih vplivov morajo podjetja, če je razumno pričakovati uspeh, sprejeti in izvajati akcijski načrt za okrepljeno preprečevanje⁵⁸ ali okrepljen načrt korektivnih ukrepov⁵⁹ za specifičen škodljiv vpliv. Če tudi izboljšani akcijski načrti ne uspejo preprečiti ali ublažiti učinka, se lahko podjetje odloči, da ne bo sodelovalo v poslovnem razmerju.

Pri odločitvi o prenehanju sodelovanja je treba upoštevati morebitne družbene, okoljske in gospodarske negativne učinke, ki jih lahko povzroči. Kadar se podjetje odloči prekiniti poslovno razmerje, mora to storiti odgovorno, tudi tako, da se pravočasno smiselno posvetuje z ustreznimi deležniki in po možnosti sprejme ustrezne ukrepe za preprečitev ali ublažitev škodljivih vplivov, povezanih s prekinitvijo sodelovanja. Podjetje mora pravočasno sporočiti tudi svojo odločitev o prekinitvi sodelovanja s poslovnim partnerjem in to odločitev sproti preverjati.

POUDAREK 3 – Kdaj je treba prekiniti sodelovanje

CSDDD⁶⁰ predvideva primere, ko je nujno, da podjetja prekinijo poslovno razmerje; na primer: če z načrti ukrepov za okrepljeno preprečevanje ne uspejo preprečiti ali ublažiti škodljivega učinka in je potencialni učinek resen, ob upoštevanju značilnosti, kot so pomembnost, obseg, področje uporabe, resnost in nepopravljivost, morajo poslovno razmerje prekiniti. V direktivi je pojasnjeno, da je časovni okvir za take primere odvisen od resnosti škodljivih posledic.

Ko ni razumnega pričakovanja, da bodo prizadevanja za ublažitev, preprečitev ali prenehanje škodljivega učinka, na primer kadar ni zadostnega vpliva na akterje in je morebitni učinek resen, je treba poslovno razmerje prekiniti. Direktiva jasno določa, da to velja za primere prisilnega dela, ki ga vsiljuje država, v katerih izključitev ni skrajni ukrep, temveč ustrezen pristop že od samega začetka. Enak pristop bi lahko veljal za nekatere primere oboroženih spopadov ali nekatere operacije v avtoritarnih režimih. Za nadaljnje razumevanje zahtevnih okoliščin, kot so oboroženi spopadi, lahko smernice pridobite od Urada visokega komisarja ZN za človekove pravice.⁶¹

58 Člen 10(6) CSDDD

59 Člen 11(7) CSDDD

60 Uvodna izjava 50 in 57 CSDDD

61 OHCHR, [Business and Human Rights in Challenging Contexts](#), 2023

Če se podjetje odloči, da ne bo začasno prekinilo ali končalo poslovnega odnosa v skladu s tem členom, mora:

- / spremljati morebitne škodljive vplive,
- / redno ocenjevati svojo odločitev in ocenjevati, ali so na voljo nadaljnji ustrezni ukrepi.

Člena 10.6 in 11.7 določata, da morajo države članice v pogodbah, ki jih ureja njihova zakonodaja, zagotoviti možnost prekinitve poslovnega razmerja.

PRIPOROČILA

Države članice bi morale:

- / Da bi ustrezno opredelile tveganja, povezana z izstopom, od podjetij zahtevati, da pred sprejetjem odločitve o izstopu pravočasno, učinkovito in smiselno sodelujejo z deležniki, na katere vpliva odločitev o izstopu, ter obravnavajo škodljive vplive, povezane z odločitvijo o prekinitvi sodelovanja v posvetovanju z njimi.
- / Zagotoviti, da bodo njihove norme za prenos vključevale posebne določbe Direktive⁶² v primerih, ko ni verjetnosti za uspeh, na primer v okviru SIFL, pa tudi v nekaterih primerih oboroženih spopadov ali pri delovanju v avtoritarnih režimih. Pri opredelitvi tega je mogoče uporabiti smernice iz OHCHR.⁶³

4.5 Odpravljanje negativnih vplivov

Mednarodni okvir mehkega prava od podjetij pričakuje, da zagotovijo ali sodelujejo pri sanaciji vplivov, ki jih povzročijo ali k njim prispevajo. Prav tako pričakuje, da bodo podjetja uporabila vzvode za spodbujanje poslovnih razmerij za odpravo vplivov, s katerimi je podjetje samo neposredno povezano. Države morajo sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev pravnega varstva s sodnimi, upravnimi, zakonodajnimi ali drugimi ustreznimi sredstvi.

Poprava škode mora biti ustrezna, učinkovita in hitra.⁶⁴ Konkretno: če je mogoče, morajo podjetja prizadeti osebi ali osebam povrniti položaj, v katerem bi bile, če ne bi bilo škodljivega vpliva, in omogočiti sanacijo, ki je sorazmerna s pomenom in obsegom škodljivega vpliva. Poprava škode je lahko v različnih oblikah, kot so opravičilo, povrnitev škode ali rehabilitacija ter finančno ali nefinančno nadomestilo, odvisno od narave in obsega škodljivega vpliva.

62 Uvodna izjava 50 in 57 CSDDD

63 Glej OHCHR, *Business and Human Rights in Challenging Contexts*, 2023.

64 Glej OHCHR, *Osnovna načela in smernice o pravici do pravnega sredstva in povračila škode za žrtve hudih kršitev mednarodnega prava človekovih pravic in resnih kršitev mednarodnega humanitarnega prava*, 2005.

ČLEN	DEFINICIJE	VSEBINA
3(1)(t)	Poprava škode	Pomeni vzpostavitev stanja prizadete osebe ali oseb, skupnosti ali okolja, ki je enako ali čim bližje stanju, v katerem bi bili, če do dejanskega negativnega vpliva ne bi prišlo, sorazmerno z vključenostjo podjetja v negativni vpliv, vključno s finančnim ali nefinančnim nadomestilom, ki ga podjetje zagotovi osebi ali osebam, ki jih je prizadel dejanski negativni vpliv, in po potrebi povračilom stroškov, ki so jih imeli javni organi za morebitne potrebne popravne ukrepe.

Tabela 7: Opredelitev ključnih pojmov: odpravljanje negativnih vplivov

V skladu z direktivo CSDDD morajo podjetja zagotoviti sanacijo, ko so povzročila ali so skupaj povzročila škodljiv vpliv. Podjetja se lahko odločijo, da prostovoljno odpravijo vplive, ki so jih povzročili le poslovni partnerji, ali uporabijo njihovo sposobnost vplivanja na poslovnega partnerja, ki je povzročil negativni učinek, da zagotovi sanacijo.

Poprava škode je v členu 3(1)(t) opredeljena kot povrnitev žrtvam človekovih pravic in okolja v stanje, ki je čim bolj podobno stanju, v katerem do vpliva ni prišlo. Sredstvo mora biti sorazmerno s stopnjo vpletenosti podjetja in lahko vključuje finančno ali nefinančno odškodnino, vključno s kritjem stroškov, ki jih imajo žrtve ali javni organi pri iskanju pravnega sredstva. Pri sprejemanju sanacijskih ukrepov se morajo podjetja posvetovati z deležniki.⁶⁵

• Izboljšati opredelitev sanacije z vključitvijo vsebinskih oblik, ki jih lahko imajo sanacijska sredstva v skladu z mednarodnim normativnim okvirom. Države članice se lahko prav tako sklicujejo na preventivne ukrepe iz člena 10, da bi vključile preprečevanje škode, na primer z jamstvi o neponovljivosti.⁶⁶

PRIPOROČILO

Države članice bi morale:

- / v ukrepih za prenos pojasniti, da morajo podjetja zagotoviti ustrezno, učinkovito in hitro sanacijo ter da to lahko vključuje različne oblike pravnih sredstev.

4.6 Smiselno sodelovanje z deležniki

V mednarodnih standardih je smiselno sodelovanje z deležniki opisano kot ena od bistvenih sestavin učinkovitega skrbnega pregleda, v nekaterih primerih pa celo kot samostojna pravica.⁶⁷ Smiselno sodelovanje z deležniki je opredeljeno kot stalno (neprekinjeno), dvosmerno, ki ga udeleženci na obeh straneh izvajajo

⁶⁵ Člen 13.3(d) CSDDD

⁶⁶ Glej UNGP, poglavje III, s. 28.

⁶⁷ Glej MOD, Konvencija št. 154 o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja, 1981.

v dobri veri in se odzivajo na stališča deležnikov. Biti mora pravočasno, dostopno, primerno in varno za deležnike. Podjetja bi morala odpraviti morebitne ovire za sodelovanje ljudi, ki so ranljivi ali marginalizirani. Podjetja bi morala odpraviti morebitne ovire za sodelovanje ljudi, ki so ranljivi ali marginalizirani. Deležniki so opredeljene široko, vendar je poudarek na prizadetih deležnikih.

ČLEN	DEFINICIJE	VSEBINA
3(1)(n)	Deležniki	Zaposleni v podjetju, zaposleni v njegovih hčerinskih družbah, sindikati in predstavniki delavcev ter potrošniki in drugi posamezniki, skupine, skupnosti ali subjekti, na pravice ali interese katerih vplivajo ali bi lahko vplivali izdelki, storitve in dejavnosti tega podjetja, njegovih hčerinskih družb in poslovnih partnerjev, vključno z zaposlenimi pri poslovnih partnerjih podjetja in njihovimi sindikati in predstavniki delavcev, nacionalnimi institucijami za človekove pravice in okolje, organizacijami civilne družbe, katerih namen vključuje varstvo okolja, ter zakonitimi predstavniki teh posameznikov, skupin, skupnosti ali subjektov;

Tabela 8: Opredelitev ključnih pojmov: smiselno sodelovanje z deležniki

V skladu s členom 13 Direktive morajo države članice zagotoviti, da bodo podjetja učinkovito sodelovala z deležniki. Opredelitev deležnikov⁶⁸ vključuje delavce podjetja, njegovih hčerinskih družb in poslovnih partnerjev (skupaj z njihovimi sindikati in drugimi predstavniki delavcev), pa tudi potrošnike ter druge posameznike in skupine, na katerih pravice ali interese vpliva ali bi lahko vplivala dejavnost podjetja, njegovih hčerinskih družb in poslovnih partnerjev (ter njihove zakonite zastopnike). Nacionalne institucije za človekove pravice in okolje ter organizacije civilne družbe, katerih nameni vključujejo varstvo okolja, se prav tako štejejo za deležnike v skladu s to določbo. Člen 3(1)(n) ni izčrpen, uvodna izjava 65 pa navaja še druge skupine deležnikov in imetnikov pravic, kot so avtohtona ljudstva in zagovorniki človekovih pravic.

V skladu s členom 13(3) CSDDD je smiselno sodelovanje z deležniki obveznost v nekaterih korakih skrbnega pregleda, ne pa v celotnem postopku. Ta obveznost zajema opredelitev, oceno in prednostno razvrstitev dejanskih ali morebitnih škodljivih vplivov v skladu s členoma 8 in 9; preprečevanje in popravljalne ukrepe v skladu s členi 10(2) in (6) ter 11(3) in (7); odpravo dejanskih škodljivih vplivov ali njihovo ublažitev v skladu s členom 10(6) in členom 11(7); sanacijo, kot je določeno v členu 12; in spremljanje v skladu s členom 15.

Člen 13(6) podjetjem omogoča, da sodelujejo v večstranskih pobudah kot pomoč pri sodelovanju z deležniki. Čeprav so lahko panožne pobude koristne za opredelitev najbolj tveganih področij v verigi dejavnosti podjetja, uvodna izjava 65 navaja, da ne morejo in ne smejo nadomestiti smiselnega in neposrednega sodelovanja z deležniki ter da zgolj takšna pobuda ne zadostuje (glej poglavje 4.11 o vlogi večdeležniških pobud)

68 Člen 3(1) CSDDD.

PRIPOROČILA

Države članice bi morale:

- / Zagotoviti, da podjetja dajejo prednost neposrednemu sodelovanju z imetniki pravic in deležniki, na katere (potencialno) vpliva njihovo delovanje ali opustitev, kar so pogosto deležniki na kraju izvajanja dejavnosti. Zgodnje in stalno sodelovanje bo omogočilo, da se pravice in pomisleki deležnikov obravnavajo preventivno, ne reaktivno.
- / V skladu z mednarodnimi standardi od podjetij zahtevati, da v celotnem postopku skrbnega pregleda smiselno vključijo deležnike. Sodelovanje z deležniki bi moralo biti obvezno vsaj v vseh fazah razvoja, izvajanja in pregledovanja politik skrbnega pregleda.
- / Izrecno navesti staroselska ljudstva in osebe, ki se ukvarjajo s človekovimi pravicami in svoboščinami, kot potencialno prizadete deležnike, s katerimi se je treba posvetovati v skladu s členom 13 CSDDD, v skladu z razlagalnimi smernicami iz uvodnih izjav.⁶⁹
- / Zahtevati, da podjetja pri sodelovanju z ranljivimi deležniki uvedejo posebne in prilagojene ukrepe, zlasti ob upoštevanju jezikov, kultur in običajev. Upoštevati potrebe in ovire, s katerimi se soočajo ranljivi deležniki⁷⁰, vključno s prekrivajočimi se ranljivostmi, posebnimi okoliščinami in prepletajočimi se dejavniki,⁷¹ vključno s spolom, starostjo, raso, narodnostjo, razredom, kasto, izobrazbo, migracijskim statusom, invalidnostjo ter socialnim in ekonomskim statusom, kot del kulturno in spolno odzivnega pristopa k skrbnemu pregledu.
- / Zagotavljati, da podjetja sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da deležniki ne bodo deležne povračilnih ukrepov zaradi sodelovanja pri posvetovanju ali uveljavljanja pravic do vložitve pritožb.
- / Pojasniti opredelitev deležnikov z dodatkom »delavci v celotni verigi dejavnosti«. ⁷² To zagotavlja, da so zajete pravice delavcev v dobavni verigi, neformalnih delavcev, delavcev na domu in drugih delavcev v nestandardnih delovnih razmerjih. Za zaščito pred pojavom uničevanja sindikatov in »rumenih sindikatov« bi morale države članice pri prenosu tudi pojasniti, da se je treba v primeru ustanovitve izvoljenih, reprezentativnih sindikatov z njimi posvetovati prednostno pred drugimi oblikami »predstavnikov« delavcev. Čeprav člen 3(1) (n) ni in mora ostati neizčrpen, je treba v ukrepih za prenos izrecno navesti skupine deležnikov in imetnikov pravic iz uvodne izjave 65, zlasti staroselska ljudstva in osebe, ki se ukvarjajo s pravicami ljudi.
- / Pojasniti, da posvetovanje z deležniki ni enako pridobivanju prostovoljnega soglasja staroselskih ljudstev (glej poudarek 2).

69 Uvodna izjava 65 CSDDD.

70 Uvodna izjava 65 CSDDD.

71 Uvodna izjava 33 CSDDD.

72 Člen 3(1) CSDDD.

4.7 Mehanizem obveščanja in pritožbeni postopek

Mednarodni standardi od podjetij pričakujejo, da zagotovijo ali sodelujejo pri sanaciji vplivov, ki jih povzročijo ali k njim prispevajo. Od podjetij zahtevajo, da zagotovijo ali sodelujejo z zakonitimi mehanizmi za pritožbe, vključno s sodelovanjem v dobri veri s sodnimi in nesodnimi mehanizmi. Podjetja morajo vzpostaviti tudi mehanizem za pritožbe na operativni ravni za neposredne zahteve.

Direktiva od držav članic zahteva, da zagotovijo, da podjetja vzpostavijo mehanizem obveščanja in pritožbeni postopek v skladu s členom 14. Prek mehanizma za obveščanje lahko vsaka oseba ali subjekt podjetje obvesti o pomislekih glede dejanskih ali morebitnih škodljivih vplivov. Podjetja morajo zagotoviti zaupnost, da preprečijo kakršno koli obliko povračilnih ukrepov.⁷³ Pritožbe lahko fizične ali pravne osebe, ki jih je prizadel škodljiv vpliv, in njihovi predstavniki (kot so organizacije civilne družbe, sindikati in drugi predstavniki delavcev) vložijo neposredno pri podjetju.⁷⁴ Organizacije civilne družbe lahko predložijo tudi pritožbe v zvezi s škodljivimi vplivi na okolje.⁷⁵ Postopek za ocenjevanje in odzivanje na take pritožbe mora biti pošten, javen, dostopen, predvidljiv in pregleden.

Osebe, ki vložijo pritožbe, morajo imeti pravico, da od podjetja zahtevajo ustrezno nadaljnje ukrepanje, da se jim navedejo razlogi, zaradi katerih se pritožba šteje za neutemeljeno ali utemeljeno, in da se jih obvesti o sprejetih ali načrtovanih ukrepih za njeno obravnavo, če je utemeljena. Poleg tega imajo predlagatelji, kadar je vpliv resen, pravico do srečanja s predstavniki podjetja, da se pogovorijo o njem in njegovi morebitni sanaciji.⁷⁶

Direktiva tudi zahteva, da podjetja sprejmejo ukrepe za preprečevanje povračilnih ukrepov, tako da zagotovijo anonimnost osebe ali organizacije, ki je vložila pritožbo, v skladu z nacionalno zakonodajo. Če je treba informacije deliti, je treba to storiti na način, ki ne ogroža pritožnikove varnosti.⁷⁷

PRIPOROČILA

Države članice bi morale:

- / Poleg zahtev iz člena 14(3) zagotoviti, da mehanizmi za obveščanje in pritožbe vloge obravnavajo hitro in učinkovito.
- / Zahtevati, da se podjetja posvetujejo z deležniki, vključno z delavci in sindikati, pri oblikovanju, spremljanju in upravljanju mehanizma obveščanja in pritožbenega postopka ter zagotovijo, da sta smiselna, da obravnavata potrebe vlagateljev zahtevkov in preprečujeta tveganje povračilnih ukrepov.

73 Glej Global Witness, *Annual Defenders Report 2023/2024*, za nedavne in dokumentirane primere povračilnih ukrepov, s katerimi se soočajo zagovorniki človekovih pravic in okolja zaradi svojega dela pri zaščiti človekovih pravic, njihove zemlje in okolja (2024).

74 Člen 14(2)(a) in (b) CSDDD

75 Člen 14(2)(c) CSDDD.

76 Člen 14(4) CSDDD

77 Člen 14(3) CSDDD

- / Od podjetij zahtevati, da zagotovijo dostopnost mehanizmov obveščanja in pritožbenih postopkov za deležniki, pri čemer ustrezno upoštevajo ustrezne ovire, kot so spol, jezik in kultura.⁷⁸

4.8 Spremljanje

Mednarodni okvir od podjetij pričakuje, da bodo spremljala izvajanje in učinkovitost svojih dejavnosti skrbnega preverjanja. To vključuje spremljanje lastnih notranjih zavez, dejavnosti in ciljev glede skrbnega pregleda, na primer z izvajanjem rednih notranjih pregledov in rednim ocenjevanjem poslovnih odnosov, da se preveri, ali so bili škodljivi vplivi dejansko preprečeni ali ublaženi. Pri tem je ključnega pomena sodelovanje z deležniki v fazi sledenja in spremljanja. Spoznanja, pridobljena pri spremljanju, bi morala biti vključena v celoten postopek skrbnega pregleda.

CSDDD v veliki meri povzema ta pričakovanja, saj v skladu s členom 15 direktive podjetja ocenjujejo izvajanje ter spremljajo ustreznost in učinkovitost svojih dejavnosti in ukrepov, dejavnosti in ukrepov svojih podružnic in poslovnih partnerjev v zvezi z ugotavljanjem, preprečevanjem, blaženjem, odpravljanjem in zmanjševanjem obsega škodljivih vplivov.

CSDDD predvideva spremljanja vsaj vsakih 12 mesecev in kadar koli se pojavijo utemeljeni razlogi za domnevo, da se lahko pojavijo nova pomembna tveganja v zvezi s škodljivimi vplivi. CSDDD predvideva vsaj določeno raven sodelovanja deležnikov v fazi spremljanja, in sicer za podporo razvoju kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov za spremljanje. Direktiva vključuje tudi element učenja, saj poziva podjetja, da na podlagi spoznanj, pridobljenih s spremljanjem, posodobijo svojo politiko potrebne skrbnosti, ugotovljene škodljive vplive in izpeljane »ustrezne ukrepe«.

Člen 5(4) od držav članic zahteva, da zagotovijo, da podjetja hranijo dokumentacijo o ukrepih, izvedenih za izpolnitev obveznosti skrbnega pregleda za namene dokazovanja skladnosti. Takšna dokumentacija mora vključevati vsaj ugotovljena tveganja in vplive ter poglobljene ocene v skladu s členom 8, načrt preventivnih in/ali korektivnih ukrepov, pridobljene pogodbene določbe ali sklenjene pogodbe, preverjanja v skladu s členom 10(5) in členom 11(6), popravne ukrepe, redne ocene kot del obveznosti spremljanja podjetja ter obvestila in pritožbe.

PRIPOROČILA

Države članice bi morale:

- / Zagotoviti, da podjetja sodelujejo z deležniki v celotnem procesu sledenja in spremljanja, ne le pri oblikovanju kazalnikov.
- / Zagotoviti, da podjetja omogočijo dostop do dokumentacije in informacij prizadetim ali potencialno prizadetim deležnikom.

4.9 Sporočanje

Mednarodni okvir mehkega prava poziva podjetja, naj sporočijo, kako obravnavajo vplive. To vključuje sporočanje pomembnih zunanjih informacij o vseh korakih skrbnega pregleda podjetja. Informacije je treba objaviti na lahko dostopen in ustrezen način, na primer na spletnem mestu podjetja, v prostorih podjetja in v lokalnih jezikih. V smernicah je pojasnjeno, da mora podjetje za vplive na človekove pravice, ki jih povzroči ali k njim prispeva, »prizadetim ali potencialno prizadetim imetnikom pravic pravočasno, na kulturno občutljiv in dostopen način sporočiti informacije, ki so posebej pomembne zanje.⁷⁹

Zahteve CSDDD glede sporočanja iz člena 16 omejujejo sporočanje na poročanje. Podjetja, ki morajo poročati o trajnostnem razvoju v skladu z Direktivo o računovodstvu (2013/34/EU), lahko ta korak izpolnijo z izpolnjevanjem zahtev za trajnostno poročanje.⁸⁰ Podjetja, za katera ne veljajo zahteve glede poročanja v skladu z Direktivo o računovodstvu (2013/34/EU) o zadevah, ki jih ureja CSDDD, poročajo z objavo letne izjave na svojem spletnem mestu. Izjava mora biti objavljena v vsaj enem uradnem jeziku države članice EU nadzornega organa, imenovanega na podlagi CSDDD (glej oddelek 5.1) in, če je drugače, v jeziku, ki je običajen na področju mednarodnega poslovanja. Objaviti ga je treba v 12 mesecih po datumu bilance stanja poslovnega leta ali, za podjetja, ki prostovoljno poročajo v skladu z računovodsko direktivo, do datuma objave letnih računovodskih izkazov. Komisija bo do 31. marca 2027 sprejela delegirane akte, s katerimi bo določila podrobno vsebino in merila za poročanje, jih uskladila s standardi trajnostnega poročanja v skladu z računovodsko direktivo in zagotovila, da se ne bodo podvajala z zahtevami za poročanje za podjetja, za katera velja uredba o razkritju (EU) 2019/2088.

PRIPOROČILO

Države članice bi morale:

- / Zagotoviti, da bodo podjetja v svojih poročilih pravočasno, kulturno občutljivo in dostopno obveščala tudi o svojih prizadevanjih za skrbno preverjanje na način, ki bo na voljo prizadetim ali potencialno prizadetim imetnikom pravic, ne le drugim podjetjem ali regulativnim organom.

79 Smernice OECD, str. 33.

80 Direktiva o računovodstvu (2013/34/EU) je bila spremenjena s CSRD tako, da vključuje zahteve glede poročanja o trajnostnem razvoju.

4.10 Vloga industrije, večdeležniških pobud in revizij s strani tretjih oseb v okviru direktive CSDDD

ČLEN	DEFINICIJE	VSEBINA
3(1)(h)	Preverjanje, ki ga opravi neodvisna tretja oseba	Preverjanje, ali podjetje oziroma deli njegove verige dejavnosti izpolnjujejo zahteve glede človekovih pravic in okolja iz te direktive, opravi pa ga strokovnjak, ki je objektivni, popolnoma neodvisen od podjetja, ni v nasprotju interesov in je brez zunanjih vplivov, ima izkušnje in kompetence na področjih okolja ali človekovih pravic glede na naravo negativnega učinka ter je odgovoren za kakovost in zanesljivost preverjanja.
3(1)(j)	Pobuda industrije ali večdeležniška pobuda (MSI)	Kombinacija prostovoljnih postopkov, orodij in mehanizmov skrbnega pregleda, ki jih razvijejo in nadzorujejo vlade, industrijska združenja, zainteresirane organizacije, vključno z organizacijami civilne družbe, ali skupine ali njihove kombinacije, pri katerih lahko podjetja sodelujejo v podporo izvajanju obveznosti skrbnega pregleda

Tabela 9: Opredelitev ključnih pojmov: večdeležniške pobude in preverjanje s strani tretjih oseb

4.10.1 Pobude industrije ali večdeležniške pobude

V direktivi so večdeležniške pobude (MSI) omenjene le nekajkrat.

CSDDD predvideva, da jih lahko podjetja, ki spadajo v področje uporabe, zaprosijo za pomoč pri izvajanju svojih dolžnosti iz členov od 7 do 16, če so te večdeležniške pobude in druge panožne pobude za to primerne.⁸¹ Podjetja morajo tako oceniti ustreznost MSI, preden se z njimi oprejo na svoje obveznosti skrbnega pregleda.⁸² Še posebej lahko podjetja, ki so zajeta v področju uporabe, MSI uporabljajo za naslednje namene:

- / Sodelovanje pri razvoju načrtov za preprečevanje in popravne ukrepe za odpravo morebitnih in dejanskih vplivov.⁸³
- / Podpirati, vendar ne nadomestiti, posvetovanja z deležniki.⁸⁴
- / Uporabo ali vzpostavitev skupnih pritožbenih postopkov, mehanizmov obveščanja in pritožbenih mehanizmov.⁸⁵

Komisija mora v sodelovanju z državami članicami izdati smernice (do januarja 2027), ki določajo merila primernosti in metodologijo za podjetja za ocenjevanje primernosti industrije in MSI.

81 Člen 20(4) CSDDD

82 Ibidem

83 Glej člena 10(2)(a) in 11(3)(b), ki se nanašata na uporabo večdeležniških pobud za te namene.

84 Člen 13(1) CSDDD. Člen 13(6) pojasnjuje, da uporaba MSI sama po sebi ni zadostna za izpolnitev obveznosti posvetovanja z delavci in njihovimi predstavniki.

85 Člen 14(6) CSDDD

Upoštevajte, da udeležba v večstranskih pobudah ne odvezuje podjetij njihove lastne odgovornosti in pravne odgovornosti v zvezi z obveznostmi potrebne skrbnosti (člen 13(6) in člen 20(4)). Člen 13(6) omogoča podjetjem, da sodelujejo v MSI kot podpora njihovem sodelovanju z deležniki. Čeprav so lahko panožne pobude koristne za opredelitev najbolj tveganih področij v verigi dejavnosti podjetja, uvodna izjava 65 navaja, da ne morejo in ne smejo nadomestiti smiselnega in neposrednega sodelovanja z deležniki ter da zgolj takšna pobuda ne zadostuje.

4.10.2 Preveritelji, ki so tretje osebe

Pri ocenjevanju skladnosti poslovnih partnerjev z njihovimi kodeksi ravnanja ter pri preverjanju skladnosti lastne politike in praks skrbnega preverjanja z Direktivo⁸⁶ lahko podjetja uporabijo preveritelje, ki so tretje osebe. Preverjanje s strani tretjih oseb lahko izvajajo večstranske institucije, zasebna revizijska podjetja ali druge pobude, kot so na primer mehanizmi, uvedeni z izvršljivimi zavezujočimi sporazumi med podjetji, deležniki (kot so sindikati) in civilno družbo. V skladu s členom 3(h) morajo ponudniki preverjanja s strani tretjih oseb izpolnjevati naslednja merila:

- / Biti morajo strokovnjaki na področju človekovih pravic in okoljskega skrbnega pregleda ter imeti izkušnje z zadevnim/-i vplivom/-i.
- / Svoje delo morajo opravljati objektivno in biti popolnoma neodvisni od podjetja.
- / Ne smejo biti v navzkrižju interesov in ne smejo biti pod zunanjimi vplivi.
- / Odgovorni morajo biti za kakovost in zanesljivost informacij, ki jih zagotavljajo.

V členu 29(4) je ponovno poudarjeno, da so podjetja še vedno odgovorna za izpolnjevanje svojih obveznosti v skladu z Direktivo, čeprav lahko uporabljajo preveritelje, ki so tretje osebe, ali pogodbene klavzule kot podporo pri izvajanju svojih ukrepov potrebne skrbnosti.

PRIPOROČILA

Države članice:

- / Ko so podjetja namerno sodelovala pri MSI, da bi deležniki in nadzorne organe zavajala glede ustreznosti svoje dolžnosti skrbnega pregleda ali vključenosti deležnikov, to upoštevajo kot oteževalno okoliščino v skladu s členom 27(2) (h) pri določanju vrste kazni (o kaznih in njihovem določanju glej oddelek 5.2.3).
- / Uvajajo odgovornost preverjanja s strani tretjih oseb, tako da se aktivno preverjajo preveritelji, ki so tretje osebe, ter se deležnikom in imetnikom pravic omogoči, da izpodbijajo njihovo strokovno znanje, objektivnost, neodvisnost, odsotnost navzkrižja interesov, kakovost in zanesljivost.
- / V skladu s členoma 13(6) in 20(4) jasno navedejo, da sodelovanje z MSI ali drugo industrijsko pobudo ne odvezuje podjetij njihove lastne odgovornosti

in pravne odgovornosti v zvezi z njihovimi obveznostmi skrbnega pregleda, temveč lahko le zagotovijo podporo pri izpolnjevanju svojih obveznosti.

- / V vseh primerih, ko je predlagano posvetovanje z deležniki prek večstranskih pobud ali drugih industrijskih shem, je treba pojasniti, da to ne more nadomestiti smiselnega in neposrednega sodelovanja z imetniki pravic, njihovimi predstavniki, vključno z nevladnimi organizacijami, sindikati in drugimi organizacijami deležnikov, ter da zgolj takšna pobuda ne zadostuje.

4.11 Načrti za podnebni prehod

Člen 22 CSDDD zavezuje podjetja, da zmanjšajo svoje izpuste toplogrednih plinov (angl. GHG - Greenhouse Gas), z načrtom za podnebni prehod. Orodje za načrtovanje prehoda je nastalo iz prakse podjetij kot odziv na Pariški sporazum in je že omenjeno v drugih zakonih EU.⁸⁷ Načrt prehoda določa, kako bo podjetje prilagodilo svoj poslovni model in strategijo ter zmanjšalo svoje izpuste, da bodo skladni s ciljem omejitve globalnega segrevanja na 1,5 °C v skladu s Pariškim sporazumom.

Vsa podjetja, ki spadajo na področje uporabe CSDDD, morajo upoštevati člen 22. To vključuje finančne institucije, kot so opredeljene v členu 3(1)(a)(iii).

Člen 22 določa dve dolžnosti: podjetja so dolžna »sprejeti in izvajati« načrt prehoda. Prvič: dolžnost sprejetja pomeni, da upravni, poslovodni ali nadzorni organi podjetja uradno interno odobrijo načrt. Drugič: CSDDD od podjetij zahteva, da začnejo izvajati načrt, in tako vključuje dolžnost, usmerjeno v izvajanje. Obveznost izvajanja načrta prehoda je treba razumeti v skladu s splošnim členom 2.⁸⁸

Obveznost izvajanja načrtov za podnebni prehod je izražena kot obveznost sredstev.⁸⁹ To dodatno poudarja tudi operativno besedilo o »najboljših prizadevanjih«: element »najboljših prizadevanj« se nanaša na cilj (zagotavljanje skladnosti z 1,5 °C). S tem je poudarjeno, da je treba načrt izvajati, hkrati pa se zavedamo, da 1,5 °C ni posledica ukrepov posameznega podjetja.

Podjetjem ni treba poročati le o verodostojnem načrtu v skladu z evropskimi standardi poročanja o trajnostnem razvoju (angl. ESRS - European Sustainability Reporting Standards),⁹⁰ temveč morajo sprejeti ukrepe za njegovo izvajanje in jih

87 Neposredne in posredne reference v CSRD, ESRS, CSDDD in SFDR, pa tudi v https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401619 Direktivi (EU) 2024/1619 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. maja 2024 o spremembi Direktive 2013/36/EU glede nadzornih pooblastil, sankcij, podružnic tretjih držav ter okoljskih, socialnih in upravljaljskih tveganj ('Direktiva o kapitalskih zahtevah'), in [dogovorjene spremembe Direktive 2009/138/ES](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401619) (Direktiva Solventnost II, o začetku in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja), ki čakajo na uradno potrditev Sveta EU.

88 Glej na primer člen 22(1)(c), ki opredeljuje »naložbe in financiranje, ki podpirajo izvajanje načrta prehoda« (poudarek dodan) kot enega ključnih elementov njegove zasnove. Uvodna izjava 73 jasno navaja, da bi moral »načrt razviti izvedbene ukrepe za doseg podnebnih ciljev podjetja«.

89 Uvodna izjava 73 CSDDD. »Takšne zahteve je treba razumeti kot obveznost glede sredstev in ne glede na rezultate. Ker gre za obveznost sredstev, je treba ustrezno upoštevati napredek podjetij ter zapletenost in spreminjajočo se naravo podnebnega prehoda. Čeprav bi si morala podjetja prizadevati za doseganje ciljev zmanjšanja emisij toplogrednih plinov iz svojih načrtov, lahko posebne okoliščine privedejo do tega, da podjetja teh ciljev ne morejo doseči, če to ni več smiselno.«

90 ESRS E1 določa obveznosti CSRD glede razkritja vplivov, povezanih s podnebnimi spremembami Glej Frank Bold, [Briefing: Overview and Regulatory Asket Questions](#), stran 7-8, 2022. 8

vsako leto spremljati. To je še posebej pomembno glede na trenutno stanje podnebnih ukrepov podjetij, ki so se velikokrat zavezala, a jih niso dovolj izvajala.

Pri izpolnjevanju obveznosti načrta prehoda morajo podjetja pojasniti, kako bodo njihov načrt in ukrepi omogočili skladnost s cilji iz Pariškega sporazuma in podnebnimi cilji EU (glej uvodno izjavo 10). Podjetja imajo sicer določeno diskrecijsko pravico pri odločanju, kako usmeriti svoj poslovni model in strategijo v smer 1,5 °C, vendar jih CSDDD zavezuje k spoštovanju političnih ciljev kot takih.

Člen 22(1)(a) do (d) uvaja štiri bistvene elemente, ki so potrebni, da načrti za podnebni prehod izpolnjujejo obveznost: cilje, vzvode za razogljichenje in ključne ukrepe, razlago in količinsko opredelitev naložb in financiranja ter opis vloge upravnih, vodstvenih in nadzornih organov. Vsi štirje elementi temeljijo na obstoječih zahtevah CSRD.

Člen 22(1)(a) pojasnjuje, da morajo biti cilji časovno omejeni, določeni za leto 2030 in v petletnih korakih do leta 2050 ter morajo temeljiti na prepričljivih znanstvenih dokazih.⁹¹ CSDDD poleg tega pojasnjuje, da morajo podjetja dati prednost absolutnim ciljem zmanjšanja izpustov za obseg od 1 do 3.⁹² Člen 22 se nanaša na obsege od 1 do 3 ter na portfelj izdelkov in storitev v skladu z razumevanjem CSRD vrednostne verige in se ne sklicuje na koncept »verige dejavnosti« CSDDD. Za finančne institucije to pomeni, da morajo financirane izpuste obravnavati v okviru svojega načrta, ki ga določa CSDDD.

V skladu s členom 22(3) morajo podjetja vsakih 12 mesecev posodobiti svoj načrt za podnebni prehod in pojasniti napredek pri doseganju ciljev.

POUDAREK 4 – Kako se obveznost sprejetja in izvajanja načrtov za podnebni prehod iz CSDDD nanaša na razkritje načrtov za podnebni prehod iz CSRD?

Besedilo člena 22 CSDDD v veliki meri temelji na besedilu CSRD in je z njim tesno usklajeno, kar zadeva vsebinske zahteve. Člen 22(2) vključuje domnevo o skladnosti za podjetja, ki so poročala o načrtu za podnebni prehod v skladu z direktivo CSRD. Ta domneva je omejena na izpolnitev obveznosti sprejetja načrta, vsa podjetja pa imajo v skladu z direktivo CSDDD še vedno novo obveznost, da te načrte izvajajo in jih vsako leto posodablajo (glej tudi uvodno izjavo 73). Sprejetje, oblikovanje in posodabljanje načrta so pod javnim nadzorom v skladu s členom 25(1) Zakona o varstvu okolja CSDDD. Za majhno število podjetij, ki spadajo na področje uporabe CSDDD, vendar ne spadajo pod CSRD, je Komisija pooblaščenca, da v skladu s členom 34 CSDDD pripravijo osnutek delegiranega akta za določitev zahtev glede poročanja.

91 Uvodna izjava 73 CSDDD: opredeljuje znanstvene dokaze kot »dokaze z neodvisno znanstveno potrditvijo, ki so skladni z omejitvijo globalnega segrevanja na 1,5 °C, kot je opredelil Medvladni odbor za podnebne spremembe (angl. IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change), in ob upoštevanju priporočil Evropskega znanstvenega svetovalnega odbora za podnebne spremembe«.

92 Izpusti obsega 1 so neposredni izpusti iz lastnih ali nadzorovanih virov, izpusti obsega 2 so posredni izpusti iz proizvodnje kupljene energije, ki jo porabi podjetje, izpusti obsega 3 pa so vsi drugi posredni izpusti, ki nastanejo v vrednostni verigi podjetja. Glej Protokol o toplogrednih plinih, *Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard*, stran 5.

PRIPOROČILA

Pristop CSDDD k opredelitvi obveznosti podjetij v zvezi z vplivi na podnebje se razlikuje od drugih socialnih in okoljskih vplivov, saj Pariški sporazum ni vključen v del II Priloge k CSDDD, vendar pa direktiva vključuje obveznosti sprejetja ustreznih ukrepov glede vplivov na človekove pravice, povezanih s škodljivimi izpusti. Vendar pa direktiva vključuje obveznosti sprejetja ustreznih ukrepov glede vplivov na človekove pravice, povezanih s škodljivimi izpusti.

Države članice bi morale:

- / **V členu 22(1)(a) zagotoviti jasna navodila za oblikovanje načrta za podnebni prehod (d) in zagotoviti popoln prenos, saj bo tako zagotovljen skupni okvir za oblikovanje načrtov za podnebni prehod v okviru CSDDD na celotnem trgu EU.**
- / Izboljšati besedilo o ciljih v skladu z ESRS E1 in jasno navesti, da morajo biti cilji zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov cilji za obseg od 1 do 3.
- / Zagotoviti, da nadzorni organi spremljajo in izvajajo obveznosti razvoja in izvajanja ustreznih načrtov za podnebni prehod v skladu s cilji Pariškega sporazuma o zmanjšanju za 1,5 °C. To pomeni, da bi bilo treba podjetja z nezadostnimi načrti ali načrti, ki se ne izvajajo v zadostni meri, sankcionirati. To pomeni, da bi morala biti podjetja z neustreznimi načrti ali načrti, ki niso ustrezno izvedeni, sankcionirana. Pritožbe deležnikov v zvezi s tem vprašanjem morajo obravnavati tudi nadzorni organi; glej del 5.1 spodaj.
- / Povezati dosežke načrta za podnebni prehod z delom variabilnih prejemkov direktorjev podjetja. Vključitev trajnostnih vidikov v svežnje prejemkov direktorjev bi lahko povečala vpliv CSDDD na ravnanje direktorjev, da bi učinkovito obravnavali blažitev podnebnih sprememb.

5 Izvrševanje

Členi od 23 do 32 CSDDD obravnavajo upravno izvrševanje, civilno odgovornost in dostop do pravnega varstva. Izvršbo na podlagi CSDDD lahko razdelimo na dve glavni vrsti: upravno izvršbo (členi 23–28) in sodno izvršbo (člen 29).

5.1 Upravna izvršba

CSDDD uvaja sistem upravnega izvrševanja obveznosti iz Direktive s strani nadzornih organov. Vsaka država članica lahko ustanovi ali imenuje enega ali več nadzornih organov,⁹³ ki so med drugim pooblaščen za sprejemanje pritožb, izvajanje preiskav in izrekanje kazni. Države članice morajo imenovati nadzornika do konca obdobja prenosa (26. julija 2026)⁹⁴ in o tem obvestiti Evropsko komisijo.⁹⁵ Podjetja, ki nimajo sedeža v EU, morajo v ta namen ustanoviti pravnega zastopnika v eni od 27 držav članic Unije⁹⁶, s čimer so obvestili pristojni organ, odgovoren za nadzor podjetja, ki je nadzorni organ države, v kateri ima podjetje podružnico ali – če podjetje nima podružnic v EU ali ima podružnice v več kot eni državi članici – v kateri ustvari večino svojega prometa v Uniji.⁹⁷

Pomembno je, da javno izvrševanje ne posega v določbe o civilni odgovornosti (glej oddelek 5.2).⁹⁸ Osebe, ki so utrpeli škodo, lahko zato zahtevajo odgovornost podjetja, tudi če so ga javni organi že sankcionirali.

5.1.1 Narava in status nadzornih organov

Države članice imajo pri določanju števila in narave nadzornih organov veliko diskrecijske pravice, vendar pa CSDDD zahteva, da so javne narave ter pravno in funkcionalno neodvisne⁹⁹ in neodvisne od zunanjih vplivov (neposrednih ali posrednih).¹⁰⁰ To pomeni, da na nadzorne organe ne smejo vplivati podjetja, ki so pod nadzorom CSDDD, ali drugi tržni interesi ter da osebe in vodstvo ne sme biti v osebnem navzkrižju interesov.¹⁰¹

93 Člen 24(1) CSDDD

94 Člen 24(7) CSDDD

95 Člen 24(7) CSDDD

96 Člen 23(1) CSDDD

97 Člen 24(3) CSDDD

98 Člen 25(9) CSDDD

99 Glej OECD, *Organizacija javne uprave: upravljanje agencij, avtonomija in odgovornost*, 2021, glej str. 20 in nasl. za pregled, kako se je koncept »funkcionalne neodvisnosti« razvil v zakonodaji EU, vključno z njeno razlago s strani Sodišča EU.

100 Člen 24(9) in Uvodna izjava 75 CSDDD.

101 Ibidem

Če obstaja več kot en nadzorni organ, morajo države članice zagotoviti, da so njihove pristojnosti jasno razmejene in da učinkovito sodelujejo.¹⁰² CSDDD izrecno ne določa, katera merila je treba uporabiti, če je imenovan več kot en nadzorni organ. Ta možnost omogoča uporabo obstoječih specializiranih organov za izvajanje CSDDD v okviru njihovih posebnih pooblastil (na primer finančnih regulatorjev ali inšpektoratov za delo).¹⁰³

Direktiva od nadzornih organov zahteva, da objavijo letno poročilo o svojih dejavnostih,¹⁰⁴ ki mora vključevati vsaj »najresnejše ugotovljene kršitve«.¹⁰⁵ CSDDD ne določa podrobnejše vsebine poročila.

5.1.2 Vloga in pristojnosti nadzornih organov

Vloga nadzornih organov je nadzorovati skladnost s členi od 7 do 16 (skrbni pregled človekovih pravic in okolja) in 22 (sprejetje in izvajanje načrtov prehoda).¹⁰⁶ V zvezi z načrti prehoda morajo nadzorni organi nadzorovati sprejetje in oblikovanje načrta v skladu z zahtevami iz člena 22(1). Vendar pa izvajanje načrtov ni izrecno predmet izvrševanja.¹⁰⁷

CSDDD določa minimalna pooblastila, ki jih morajo države članice zagotoviti nadzornim organom, da lahko ustrezno opravljajo svoje naloge. Države članice lahko izberejo, ali se ta pooblastila izvajajo neposredno (nadzorni organi sami ali v sodelovanju z drugimi organi) ali posredno (z zahtevo pri sodnih organih).¹⁰⁸

Nadzorni organi morajo biti pooblašteni vsaj za to, da od podjetij zahtevajo predložitev informacij o izpolnjevanju obveznosti iz direktive in izvedejo preiskave o izvajanju potrebne skrbnosti v podjetjih ter morajo nadzorovati sprejetje in oblikovanje načrtov za podnebni prehod (CTP).¹⁰⁹

Preiskave lahko sprožijo nadzorni organi na lastno pobudo ali zaradi utemeljenega pomisleka (glej naslednji oddelek). Preiskave lahko vključujejo preglede na kraju samem, ki se izvajajo v skladu z nacionalno zakonodajo.¹¹⁰ Praviloma je treba inšpekcijske preglede napovedati vnaprej, razen če bi »predhodno opozorilo oviralo učinkovitost inšpekcijskega pregleda«. ¹¹¹ Preiskave lahko vključujejo tudi zaslišanje »ustreznih deležnikov«.¹¹²

102 Člen 24(5) CSDDD

103 Uvodna izjava 75 določa, da »[---] če obstajajo pristojni organi na podlagi sektorske zakonodaje, lahko države članice določijo te organe kot odgovorne za uporabo te direktive na svojih področjih pristojnosti. [...]». Člen 24(6) določa izrecno možnost za finančne nadzornike.

104 Člen 24(10) CSDDD

105 Uvodna izjava 75 CSDDD.

106 Člen 24(1) CSDDD

107 Člen 25(1) CSDDD

108 Člen 25(6) CSDDD

109 Člen 25(1) CSDDD

110 Člen 25(3) CSDDD

111 Ibidem

112 Uvodna izjava 75 CSDDD. Naj spomnimo, da člen 3(1)(n) opredeljuje deležnike na odprt način, tako da vključuje zaposlene, sindikate in predstavnike delavcev; potrošnike; posameznike, skupine, skupnosti ali subjekte, katerih pravice ali interesi so ali bi lahko bili prizadeti, in njihove zakonite predstavnike; nacionalne institucije za človekove pravice in okolje; organizacije civilne družbe, katerih cilji vključujejo varstvo okolja.

Če nadzorni organi na podlagi preiskave menijo, da podjetje ni v skladu s predpisi,¹¹³ lahko podjetju odredijo:

- / prenehanje neskladnosti (z ukrepanjem ali prenehanjem določenega ravnanja);
- / da se vzdrži ponovitve dejanja;
- / zagotovitev sorazmerne sanacije;
- / sprejetje začasnih ukrepov, če obstaja nevarnost resne in nepopravljive škode.

Noben od teh popravnih ukrepov, ki jih je sprejelo podjetje, ne izključuje naložitve kazni ali civilne odgovornosti.¹¹⁴

Direktiva določa tudi nekatera minimalna postopkovna jamstva, ki jih morajo zagotoviti države članice. Osebe (fizične ali pravne), ki jih zavezujoča odločitev zadeva, morajo imeti dostop do učinkovitega pravnega sredstva.¹¹⁵ Prav tako morajo voditi evidenco o preiskavah in sprejetih izvršilnih ukrepih, vključno s sankcijami, vendar ne omejeno nanje.¹¹⁶

5.1.3 Posredovanje utemeljenih pomislekov nadzornemu organu

Člen 26 zahteva, da vsak nadzorni organ izpostavi kanal za prejemanje tako imenovanih »utemeljenih pomislekov«. Takšne pomisleke lahko izrazi vsaka fizična ali pravna oseba, ki upravičeno domneva, da podjetje ne izpolnjuje obveznosti skrbnega pregleda ali načrtovanja podnebnega prehoda.¹¹⁷ CSDDD ne zahteva, da ima neskladnost za posledico škodljiv vpliv ali da je vlagatelj neposredno prizadet zaradi takšnega vpliva. Edini pogoj za predložitev pomislekov je prepričanje, da podjetje ne izpolnjuje svojih obveznosti ustrezno, in sicer na podlagi objektivne okoliščine.¹¹⁸ Anonimnost mora biti zagotovljena na zahtevo vlagateljev,¹¹⁹ kanali za predložitev pomislekov pa morajo biti brezplačni ali s pristojbino, ki je omejena le na kritje upravnih stroškov.¹²⁰

Direktiva ne določa zavezujočih rokov, v katerih morajo nadzorni organi oceniti utemeljene pomisleke in odgovoriti predlagateljem, temveč zahteva, da se ocena opravi »v ustreznem časovnem obdobju«¹²¹ in da se vlagatelje »čim prej« obvesti o rezultatih ocene.¹²² To pomeni tveganje pomanjkanja predvidljivosti za osebo ali subjekt, ki izraža zaskrbljenost. Prav tako se zdi problematično, da bodo vlagatelji

113 Člen 25(4) in (5) CSDDD.

114 Člen 25(4), drugi pododstavek CSDDD.

115 Člen 25(7) CSDDD

116 Glej člen 25(8) CSDDD, glej tudi zgoraj navedeni razdelek »Katera pooblastila imajo nadzorni organi?«

117 Člen 26(1) CSDDD

118 Ibidem

119 Člen 26(2) CSDDD

120 Uvodna izjava 75 CSDDD.

121 Člen 26(4) CSDDD

122 Člen 26(5) CSDDD

obveščeni le o rezultatih ocenjevanja. Odvisno od primera lahko to traja precej časa.

Pri odločanju o tem, ali in kako ravnati v zvezi z utemeljenim pomislekom, mora nadzorni organ navesti razloge za izbrano ravnanje in podjetje obvestiti o utemeljenem pomisleku.¹²³ Vlagatelji, ki imajo legitimen interes v zadevi, morajo biti obveščeni, ali je nadzorni organ sprejel ali zavrnil zahtevo za ukrepanje, in morajo imeti dostop do nepristranske sodne ali druge presoje odločitve tako glede postopka kot vsebine in ukrepanja ali neukrepanja nadzornega organa.¹²⁴

5.1.4 Kazni na podlagi CSDDD

Člen 27 določa minimalne kazni, ki jih morajo države članice predvideti za kršitev zakonodaje o prenosu. Kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.¹²⁵

Države članice morajo predvideti vsaj dve vrsti kazni: denarne kazni (globe) in,

če podjetje ne plača globe pravočasno, javno izjavo, v kateri sta navedena podjetje, odgovorno za kršitev, in narava kršitve.¹²⁶

Primer nedenarne kazni je v nemškem zakonu LkSG, ki omogoča časovno omejeno izključitev iz javnih naročil za podjetja, za katera je bilo ugotovljeno, da niso izpolnjevala zahtev in so bila zaradi tega kaznovana z denarno kaznijo.¹²⁷

CSDDD določa nekatera merila, ki jih je treba upoštevati pri odločanju o naložitvi kazni (denarnih ali drugih) in njihovem obsegu (glej poudarek 5).

Za denarne kazni člen 27(4) določa, da morajo temeljiti na neto svetovnem prometu podjetja,¹²⁸ in pojasnjuje, da je za matična podjetja ustrezní promet skupni promet celotne skupine (tudi če je naložen hčerinskemu podjetju).¹²⁹ Državam članicam ni treba določiti zgornje meje (najvišjega zneska) za denarne kazni, če pa to storijo, ta ne sme biti nižja od 5 % neto svetovnega prometa podjetja.¹³⁰

Za zagotovitev preglednosti morajo biti odločitve nadzornega odbora o naložitvi kazni objavljene in javno dostopne vsaj pet let.¹³¹

123 Člen 26(5) CSDDD

124 Člen 26(6) CSDDD

125 Člen 27(1) CSDDD

126 Člen 27(3) CSDDD

127 Glej LkSG, člen 22. Poleg tega so določene minimalne višine glob, odvisno od obveznosti, ki jih podjetje ni izpolnilo (za višine glob glede na kršitve glej člen 24 LkSG).

128 Člen 27(4) CSDDD. Pri ocenjevanju, ali mora podjetje izven EU spoštovati CSDDD, se upošteva le njegov promet na trgu EU. To je zato, ker je vključitev podjetij z večjimi operacijami v Uniji potrebna, da bi direktiva dosegla svoje cilje (glej uvodno izjavo 29). Ta povezava s trgom Unije se uporablja za določitev, ali mora podjetje spoštovati CSDDD, vendar je za zajeta podjetja izven EU ustrezno merilo za določitev denarnih kazni tudi njihov neto svetovni promet.

129 Uvodna izjava 77 CSDDD. To je še posebej pomembno v primerih, ko tako končni matični subjekt skupine kot ena ali več njenih hčerinskih družb spadajo v področje uporabe direktive. Poleg tega člen 27(4), drugi pododstavek, pojasnjuje, da se pri podjetjih, ki sodijo v področje uporabe CSDDD kot končni matični subjekti skupin, katerih skupni promet in število zaposlenih presegata pragove, pri določanju denarnih kazni upošteva promet celotne skupine.

130 Člen 27(4), prvi pododstavek CSDDD.

131 Člen 27(5) CSDDD

POUDAREK 5: Oteževalne in olajševalne okoliščine za upravno odgovornost

Člen 27(2) CSDDD določa naslednja merila, ki se upoštevajo pri odločanju ali naj se naložijo kazni, in če se naložijo, pri določanju njihove narave in obsega:

- / Narava, teža in trajanje kršitve ter resnost posledic, ki so nastale zaradi te kršitve.
- / Vse izvedene naložbe in ciljno usmerjena podpora, zagotovljena v skladu s členoma 10 [dolžnost sprejetja ustreznih ukrepov za preprečevanje ali ublažitev morebitnih vplivov] in 11 [dolžnost sprejetja ustreznih ukrepov za odpravo ali zmanjšanje dejanskih vplivov].
- / Morebitno sodelovanje z drugimi subjekti pri obravnavi zadevnih vplivov.
- / Po potrebi, v kolikšni meri so bile odločitve o prednostni razvrstitvi sprejete v skladu s členom 9.
- / Vse pomembne predhodne kršitve določb nacionalne zakonodaje, sprejete v skladu s to Direktivo, ki jih je podjetje storilo, ugotovljene s pravnomočno odločbo.
- / Obseg, v katerem je podjetje izvedlo kakršne koli popravne ukrepe v zvezi z zadevno zadevo.
- / Finančne koristi, ki jih je podjetje pridobilo zaradi kršitve, ali izgube, ki se jim je izognilo.
- / Vsi drugi oteževalni ali olajševalni dejavniki, ki se uporabljajo v okoliščinah zadevnega primera.

PRIPOROČILA

Ker CSDDD relativno široko opredeljuje javno izvrševanje, so pomembne odločitve prepuščene prenosu in izvajanju s strani držav članic. V tem okviru je pomembno, da nosilci odločanja še bolj izpopolnijo mandat in delovanje nadzornih organov, pri čemer ne smejo po nepotrebem omejevati njihove zmožnosti delovanja. V ta namen je treba podrobneje opredeliti več vidikov v zvezi s predložitvijo utemeljenih pomislekov, režimom sankcij in letnim poročanjem nadzornih organov, da se omogoči učinkovito javno izvrševanje in poveča predvidljivost.

Države članice bi morale:

- / Uvesti zamude pri ocenjevanju utemeljenih pomislekov, vključno z roki, v katerih jih je treba zaključiti.
- / Pojasniti, da morajo biti vsi vlagatelji pomislekov obveščeni o napredku in izidu ocene nadzornih organov ter imeti dostop do pritožbenega postopka.
- / Uvesti poseben časovni raspored, ko se zahtevajo začasni ukrepi, in vlagatelje peticij redno obveščati o njihovem časovnem razporedu in preiskavi.
- / Zagotoviti, da je predložitev utemeljenih pomislekov brezplačna, da se zagotovi dostopnost mehanizma.

- / Zagotoviti, da se nadzorni organi v okviru postopka preiskave po potrebi posvetujejo z ustreznimi deležniki. Pri tem posvetovanju je treba upoštevati ovire, s katerimi se soočajo prizadete skupnosti, in zagotoviti, da bodo vse informacije, ki jih bodo posredovale, ostale varne in anonimne.
- / Zagotoviti, da nadzorni organi od podjetij zahtevajo, da dokažejo, da so si po najboljših močeh prizadevala za izvajanje svojih načrtov prehoda. Nadzorni organi bi morali tudi preveriti, ali so načrti za prehod v skladu s ciljem 1,5 °C iz Pariškega sporazuma, in v nasprotnem primeru uporabiti sankcije.
- / V skladu s členom 57(4)(a) Direktive o javnih naročilih na seznam iz člena 27(3) dodati možne kazni, ki jih lahko nadzorni organi uporabijo v primeru kršitve norm za prenos, vključno z izključitvijo iz javnih postopkov.¹³²
- / Zagotoviti odvratilni učinek denarnih kazni z določitvijo dovolj visokih najnižjih zneskov brez poseganja v oceno dejavnikov iz člena 27(2) pri odločanju o preseganju navedenih najnižjih zneskov.
- / Določiti, da morajo nadzorni organi v svojem letnem poročilu dokumentirati pristop, ki so ga uporabili pri ocenjevanju in zagotavljanju skladnosti podjetij z obveznostmi potrebne skrbnosti, svojo prihodnjo strategijo in vse konkretne izvršilne ukrepe, ki jih je sprejel organ. Takšna predvidljivost bi vsem deležnikom (vključno s podjetji, ki jih Direktiva zajema) omogočila, da ocenijo učinkovitost Direktive. Poročilo ne sme biti omejeno le na najhujše neskladnosti, temveč mora vključevati informacije o vseh ugotovljenih neskladnostih, vseh popravniških ukrepih, ki so bili odrejeni podjetjem, in vseh sankcijah, ki jih je naložil javni organ. V poročilu je treba navesti tudi opis pristopa, ki so ga nadzorni organi uporabili za spremljanje skladnosti.

5.2 Civilna odgovornost

Člen 29 direktive CSDDD določa okvir, v skladu s katerim lahko podjetja, ki spadajo na njeno področje uporabe, pred sodišči držav članic EU odgovarjajo za škodo, povzročeno v okviru svojih globalnih dejavnosti. Podjetje je lahko odgovorno na podlagi CSDDD, če so izpolnjeni naslednji trije pogoji.

- / Prvič: fizična ali pravna oseba mora utrpeti škodo, ki je v skladu z nacionalno zakonodajo zaščitena kot pravni interes.
- / Drugič: zlorabljen pravica, prepoved ali obveznost (navedena v Prilogi) mora biti »namenjena zaščiti fizične ali pravne osebe«, ¹³³ kar pomeni, da Direktiva ne zajema izvedene škode, ki je posredno povzročena osebam, ki niso žrtve zlorabe.¹³⁴

132 Glej Direktivo 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES.

133 Člen 29(1) CSDDD

134 Uvodna izjava 79 CSDDD: na primer najemodajalec ne more zahtevati odškodnine od podjetja zaradi tega, ker njegov najemnik ne more plačati najemnine, potem ko je zaradi kršitve varnostnih standardov na delovnem mestu izgubil dohodek.

/ Končno: škoda mora nastati zaradi *malomarnega ali namernega neizpolnjevanja* obveznosti dolžne skrbnosti s strani podjetja, da bi preprečilo ali odpravilo škodljive vplive, ki so bili ali bi morali biti ugotovljeni in prednostno obravnavani (člena 10 in 11).

Področje uporabe člena 29 je omejeno na obveznosti iz členov 10 in 11 in tako izključuje škodo, ki nastane zaradi nepravilne opredelitve, prednostne razvrstitve, sanacije, sodelovanja z deležniki ali vzpostavitve mehanizma za obveščanje in pritožbe. Izključuje tudi odgovornost za škodljive podnebne vplive in neusklajenost podjetja s cilji Pariškega sporazuma z uveljavitvijo ustreznih načrtov za podnebni prehod. Izvrševanje teh določb je torej samo upravno.

Poleg tega člen 29 izrecno ne vključuje kolektivnih pravic v obseg odgovornosti. Poleg tega člen 29 kolektivnih pravic izrecno ne vključuje v obseg odgovornosti, vendar se normativno področje uporabe Direktive izrecno nanaša na kolektivno uveljavljene pravice, kot sta pravica do svobode zbiranja in pravica do organiziranja in kolektivnega pogajanja. Izključitev kolektivnih pravic iz obsega odgovornosti lahko povzroči umetno razlikovanje med različnimi kategorijami pravic ter nasprotuje načeloma nedeljivosti in soodvisnosti človekovih pravic.

Čeprav Direktiva ne ureja samega vprašanja vzročne zveze, pojasnjuje, da odgovornost ne velja za škodo, ki jo povzročijo le poslovni partnerji podjetja v verigi dejavnosti¹³⁵ tako imenovanemu scenariju »neposredno povezanim z«, kot je navedeno v okviru vključenosti v skladu z mednarodnimi standardi.¹³⁶

Ko škodo skupaj povzročita podjetje in njegovo hčerinsko podjetje ali podjetje in njegovi poslovni partnerji, morata biti obe stranki solidarno odgovorni v skladu s pogoji solidarne odgovornosti po nacionalnem pravu.¹³⁷

Prav tako je izrecno navedeno, da sodelovanje v panogi ali večstranskih pobudah ter uporaba revizij tretjih oseb ali pogodbenih klavzul ne preprečujejo odgovornosti podjetja v skladu s CSDDD.¹³⁸

Pomembno je, da pravila o civilni odgovornosti za obveznosti skrbnega pregleda ne morejo omejevati odgovornosti podjetij v okviru obstoječih pravnih sistemov Unije ali nacionalnih pravnih sistemov, tudi ko bi obstoječa zakonodaja omogočala odgovornost za škodljive vplive na človekove pravice ali okolje v primerih, ki jih Direktiva ne zajema.¹³⁹

To je še posebej pomembno, ker se ureditve civilne odgovornosti med državami EU zelo razlikujejo, kar zahteva prožnost pri vključevanju odgovornosti za dolžno skrbnost v obstoječe pravne sisteme. Člen 29 zato določa le minimalne pogoje, pod katerimi morajo podjetja odgovarjati v skladu z okvirom CSDDD, ne da bi omejeval zmožnost držav članic, da določijo ali ohranijo že obstoječe strožje standarde odgovornosti.

135 Ibidem

136 Uvodna izjava 45 CSDDD.

137 Člen 29(5) CSDDD

138 Člen 29(4) CSDDD

139 Člen 29(6) CSDDD

Nazadnje je treba opozoriti, da morajo države članice pravila o civilni odgovornosti, določena v CSDDD, določiti kot nadrejeno obvezno uporabo. To pomeni, da morajo države članice zagotoviti, da nacionalna sodišča v zadevah, sproženih na podlagi CSDDD, uporabljajo nacionalno zakonodajo, ki prenaša določbe CSDDD o civilni odgovornosti in dostopu do pravnega varstva (glej oddelek 5.2.1), tudi če bi se v skladu z obstoječim mednarodnim zasebnim pravom uporabljalo drugo pravo, tako na ravni EU¹⁴⁰ kot na nacionalni ravni.

CSDDD ne obravnava vprašanja pristojnosti sodišč držav članic nad podjetji iz tretjih držav v civilnih zadevah. Ker ni celovitih pravil EU o pristojnosti na tem področju (tako v okviru CSDDD kot v okviru uredbe Bruselj I),¹⁴¹ bodo pravila vsake države članice o pristojnosti določala, ali lahko nacionalna sodišča učinkovito izvajajo pristojnost nad družbami zunaj EU.

PRIPOROČILA

Države članice bi morale:

- / Pojem »zaščitenege pravnega interesa« uporabljati za vse kategorije škode, ki bi se običajno povrnili v skladu z nacionalnimi pravili o škodi.¹⁴² Države članice lahko tako prenesejo določbo skladno z Direktivo, ne da bi se nujno sklicevale na nove določbe ali jih uvajale.
- / Razširiti obseg odgovornosti, da bi zajemala vse obveznosti, določene v CSDDD, kar bi moralo izrecno vključevati škodo, ki je nastala zaradi nepravilne identifikacije, določitve prednostnih nalog, sanacije, sodelovanja z deležniki ali vzpostavitev mehanizma za obveščanje in pritožbe. To bi moralo vključevati tudi odgovornost za škodljive podnebne vplive in neusklajenost podjetja s cilji Pariškega sporazuma z izvajanjem ustreznih načrtov za podnebni prehod.
- / Zagotoviti, da se v okviru civilne odgovornosti povrne vsaj škoda, ki jo utrpijo vzdrževani člani žrtve hudih kršitev človekovih pravic, vključno s telesnimi poškodbami ali smrtjo, saj je neposredna posledica škode, povzročene primarni žrtvi.
- / Pojasniti, da so skupinske pravice – torej pravice, ki se uveljavljajo kolektivno in ne pripadajo določeni fizični ali pravni osebi – zaščitene v okviru ureditve civilne odgovornosti iz CSDDD.
- / Zagotoviti, da njihova pravila o mednarodni zasebni pristojnosti omogočajo, da se podjetja zunaj EU, ki spadajo na področje uporabe Direktive, tožijo pred njihovimi nacionalnimi sodišči.

140 Glej [Uredbo 864/2007 z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti](#) (Rim II)

141 Glej [Uredbo 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti ter priznavanju in izvrševanju sodb v civilnih in gospodarskih zadevah](#) (prenovitev).

142 Uvodna izjava 79 CSDDD.

5.2.1 Dostop do pravnega varstva

Za zagotovitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva CSDDD obravnava nekatere, čeprav ne vseh praktičnih in postopkovnih ovir za pravico žrtev škodljivih vplivov.¹⁴³ Ti ukrepi so namenjeni odpravi trajanja zastaralnih rokov, previsokih stroškov postopkov civilne odgovornosti, odsotnosti ustreznih mehanizmov za zastopniške tožbe, težav pri dostopu do dokazov in potrebi po zagotavljanju pravočasnih sodnih mehanizmov za zagotavljanje skladnosti z Direktivo.

Direktiva pojasnjuje, da nacionalna pravila o zastaralnih rokih ne smejo ovirati uveljavljanja civilnih zahtevkov. Države članice morajo določiti zastaralni rok za uveljavljanje zahtevkov iz naslova civilne odgovornosti na podlagi CSDDD na najmanj pet let in v nobenem primeru rok ne sme biti krajši od omejitve, ki jo že določajo nacionalne ureditve civilne odgovornosti.¹⁴⁴ Direktiva določa tudi pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da začnejo teči zastaralni roki. Takšni roki namreč ne morejo začeti teči, preden je kršitev prenehala in je tožnik vedel ali se lahko razumno pričakuje, da bo vedel za ravnanje in za to, da predstavlja kršitev, škodo, ki je nastala zaradi nje, ter identiteto kršitelja.¹⁴⁵

Tudi stroški postopka ne bi smeli biti previsoki, da bi si lahko tožniki učinkovito prizadevali za pravico.¹⁴⁶

Poleg tega morajo imeti tožniki možnost, da pri nacionalnih sodiščih zahtevajo izdajo sodnih odredb (dokončnih in začasnih) za hitro odpravo kršitev obveznosti potrebne skrbnosti, in sicer tako, da zahtevajo, da izvedejo določeno dejanje ali prenehajo z ravnanjem.¹⁴⁷

Poleg tega morajo države članice določiti razumne pogoje, pod katerimi lahko domnevne žrtve pooblastijo sindikate, organizacije za človekove pravice, nevladne organizacije in institucije s sedežem v EU, da vložijo tožbe v zvezi s civilno odgovornostjo za uveljavljanje svojih pravic.¹⁴⁸

Direktiva ne obravnava vprašanja dokaznega bremena, saj državam članicam prepušča odločitev o tem, katera stranka nosi dokazno breme v primeru postopka. To lahko za tožnike predstavlja veliko oviro, saj so tradicionalna postopkovna pravila o dokaznem bremenu pogosto velika ovira za pravičnost v civilnih zadevah.

V členu 29 je predvidena možnost, da nacionalna sodišča od podjetja zahtevajo, da razkrije informacije, s katerimi razpolaga. Če tožniki predložijo zadostne informacije, ki kažejo, da ima podjetje nadzor nad dodatnimi dokazi, so nacionalna sodišča pooblaščenca, da odredijo razkritje dokazov, ki vsebujejo zaupne informacije, če menijo, da so pomembni za odškodninsko tožbo. CSDDD razkritje dokazov omejuje na to, kar je potrebno in sorazmerno.

143 Člen 29(3) CSDDD

144 Člen 29(3)(a) CSDDD.

145 Člen 29(3)(a)(i), (ii), (iii) CSDDD.

146 Člen 29(3)(b) CSDDD.

147 Člen 29(3)(c) CSDDD.

148 Člen 29(3)(d) CSDDD.

PRIPOROČILA

Države članice bi morale:

- / Sprejeti nacionalno zakonodajo, ki bi omogočala prenos dokaznega bremena pri civilnih zahtevkih na podlagi CSDDD. To je bistvenega pomena za odpravo asimetrije moči in sredstev med tožniki ter toženci v nadvladanih primerih zlorab podjetij.
- / Zagotoviti, da se organizacije, katerih cilj je varstvo ali spodbujanje človekovih pravic in/ali okolja, na primer v njihovem statutu izrecno naveden kot cilj, štejejo za organizacije, ki lahko zastopajo oškodovane tožnike.
- / Zagotoviti, da lahko oškodovanci pooblastijo nevladne organizacije s sedežem zunaj EU, da v njihovem imenu vložijo zahteve pod enakimi pogoji kot organizacije s sedežem v Uniji.
- / Sprejeti spremljevalne ukrepe za pomoč tožnikom pri kritju stroškov postopka. Države članice morajo pregledati pravila o pravni pomoči, da bi zagotovile upoštevanje visokih stroškov civilnih sodnih postopkov. Prav tako morajo ponovno preučiti ali omiliti uporabo načela »poraženec plača« za civilne zadeve, povezane s CSDDD, glede na razlike v sredstvih med strankami, na primer z določitvijo najvišjih sodnih taks ali pravne pomoči.
- / Pojasniti pravila o soodgovornosti, da bi zagotovile, da lahko tožniki tožijo podjetje in njegovo tujo podružnico ter poslovnega partnerja skupaj, če so škodo povzročili skupaj v skladu s členom 29(5).
- / Za ustrezno upoštevanje mednarodnega značaja primerov zlorabe podjetij podaljšati zastaralni rok za vložitev zahtevkov pri nacionalnih sodiščih na najmanj 10 let. Večina nacionalnih zastaralnih rokov za odškodninske zahteve tradicionalno predvideva relativno geografsko bližino med tožnikom in tožencem, medtem ko so zadeve, vložene na podlagi CSDDD, pogosto nadvladane narave in zato seveda upravičujejo daljši zastaralni rok.

Priročnik za prenos Direktive o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnosti

Avtorji: European Coalition for Corporate Justice, Clean Clothes Campaign, European Center for Constitutional and Human Rights, Frank Bold, Oxfam, Cidse, FIDH, AntiSlavery International, Friends of the Earth Europe

Izdajatelj: Focus, društvo za sonaraven razvoj

Sedež: Maurerjeva 7, Ljubljana

Pisarna: Trubarjeva 50, Ljubljana

Telefon: +386 1 515 40 80

info@focus.si

www.focus.si

Prevod: Jezikovna zadruga Soglasnik z.o.o., so. P.

Oblikovanje: Luka Pajntar, kaloop.si

Publikacija je brezplačna.

Publikacija je v elektronski obliki dostopna na spletni strani

<https://focus.si/publikacija/prenos-direktive-o-skrbnem-pregledu/>

Ljubljana, februar 2025

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [224934915](https://cobiss.si/224934915)

ISBN 978-961-96494-9-7 (PDF)

Co-funded by
the European Union

Projekt Re:boot sofinancira Evropska Unija preko programa DEAR.

Vsebina ne odraža nujno stališč sofinancerjev in je v izključni odgovornosti Focusa

